

Utjecaj kinezioloških aktivnosti na usvajanje elemenata stranog jezika

Župan, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:780113>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-30**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

Lucija Župan

**UTJECAJ KINEZIOLOŠKIH AKTIVNOSTI NA USVAJANJE
ELEMENATA STRANOG JEZIKA**

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Lucija Župan

**UTJECAJ KINEZIOLOŠKIH AKTIVNOSTI NA USVAJANJE
ELEMENATA STRANOG JEZIKA**

Diplomski rad

MENTOR: doc. dr. sc. Srna Jenko Miholić

SUMENTOR: doc. dr. sc. Željka Knežević

Zagreb, srpanj 2021.

SADRŽAJ

Sažetak	
Summary	
1. Uvod.....	1
2. Učenje stranog jezika	2
3. Prednosti ranog učenja stranog jezika.....	5
4. Povezanost pokreta, prostora, jezika i govora	9
5. Metoda poučavanja pokretom.....	11
5.1. Karakteristike metode poučavanja pokretom	11
5.2. Dosadašnja istraživanja TPR-a u nastavi.....	14
5.3. Prednosti metode poučavanja pokretom.....	16
5.4. Nedostatci metode poučavanja pokretom.....	17
6. Kineziološka aktivnost.....	19
6.1. Važnost kinezioloških aktivnosti i kretanja.....	20
6.2. Utjecaj kinezioloških aktivnosti na antropometrijske karakteristike.....	21
6.3. Utjecaj kinezioloških aktivnosti na kognitivni razvoj	22
7. Metodologija istraživanja.....	24
7.1. Cilj istraživanja.....	24
7.2. Sudionici	24
7.3. Metoda prikupljanja podataka	28
7.4. Metoda obrade podataka.....	29
8. Rezultati istraživanja i rasprava	30
Zaključak.....	40
Literatura	41
Popis grafova.....	44
Popis tablica	44
Dodatak: Upitnik.....	
Izjava o izvornosti diplomskog rada	

Sažetak

U ovom diplomskom radu govori se o važnosti i učincima kinezioloških aktivnosti na učenje stranog jezika. Rad je podijeljen u dva dijela, u teorijski i empirijski dio. U teorijskom dijelu rada najprije je riječ o samome procesu učenja stranog jezika, najpogodnijoj dobi za početak učenja stranog jezika te su iznesene brojne prednosti ranog učenja stranog jezika. Nadalje se naglašava važnost kretanja, posebice za djecu školske dobi koja su vrlo znatiželjna i nemirna te imaju veliku potrebu za kretanjem i istraživanjem prostora oko sebe. Iz tog razloga ističe se važnost integracije različitih oblika kretanja u nastavu stranog jezika. Kao prikladna metoda koja se zalaže za što veću uporabu pokreta u nastavi stranog jezika ističe se metoda poučavanja pokretom, poznatija kao *Total Physical Response Method* (TPR), koju je razvio američki psiholog James Asher. Rad nadalje sadrži karakteristike metode poučavanja pokretom, dosadašnja istraživanja metode poučavanja pokretom u nastavi, njihove rezultate te prednosti i nedostatke metode poučavanja pokretom. U teorijskom dijelu objasniti će se još osnovni pojmovi kineziološke aktivnosti te važnost utjecaja kinezioloških aktivnosti na cjelokupan razvoj čovjeka i na sam proces učenja.

U drugom dijelu rada prikazani su i razmotreni rezultati istraživanja s nastavnicima njemačkog jezika u osnovnoj školi diljem Republike Hrvatske. Istraživanje je provedeno u obliku *online* upitnika. Cilj istraživanja bio je utvrditi upoznatost nastavnika njemačkog jezika s metodom poučavanja pokretom, ispitati njihove stavove i iskustva vezano uz primjenu te metode u ranom učenju stranog jezika. Na temelju dobivenih rezultata istraživanja može se zaključiti kako je većina nastavnika njemačkog jezika upoznata s metodom poučavanja pokreta, imaju pozitivne stavove i iskustva vezano uz primjenu te metode u vlastitoj nastavi što je usko povezano s time da većina njih često koristi spomenutu metodu u vlastitoj nastavi. Nadalje, utvrđeni su brojni razlozi korištenja metode poučavanja u nastavi, od kojih se ističu: lakše pamćenje nastavnog sadržaja, dinamična, zanimljiva i učenicima zabavna nastava koja zadovoljava njihovu potrebu za kretanjem. Također, navedeni su i neki nedostaci spomenute metode, odnosno nedostatak vremena, ograničenost prostora za kretanje te veća primjerenost metode mlađim učenicima.

Ključne riječi: kineziološka aktivnost, strani jezik, kretanje, metoda učenja pokretom

Zusammenfassung

Einfluss kinesiologicalischer Aktivitäten auf den Erwerb fremdsprachlicher Elemente

In dieser Diplomarbeit werden die Wichtigkeit und die Auswirkungen kinesiologicalischer Aktivitäten auf das Erlernen einer Fremdsprache untersucht. Die Arbeit ist in zwei Teile aufgeteilt, nämlich den theoretischen und den empirischen Teil. Im theoretischen Teil der Arbeit geht es zunächst um den Prozess des Erlernens einer Fremdsprache, um das geeignete Alter für den Beginn des Erlernens einer Fremdsprache und um die vielen Vorteile des frühen Fremdsprachenlernens. Weiterhin wird die Wichtigkeit der Bewegung bearbeitet, insbesondere für Kinder im schulischen Alter, die sehr neugierig und unruhig sind und ein großes Bedürfnis haben, sich zu bewegen und ihre Umgebung zu erforschen. Aus diesem Grund wird die Wichtigkeit der Integration verschiedener Bewegungsformen in den Fremdsprachenunterricht betont. Als geeignete Methode, die für den möglichst häufigen Einsatz von Bewegung im Fremdsprachenunterricht spricht, gilt die Methode des Bewegungsunterrichts, besser bekannt als *Total Physical Response Method*, die vom amerikanischen Psychologen James Asher entwickelt wurde. Die folgende Arbeit enthält weiterhin einen Überblick wesentlicher Merkmale dieser Methode, frühere Untersuchungen dieser Methode im Fremdsprachenunterricht und ihre Ergebnisse, sowie die Vor- und Nachteile dieser Methode. Im theoretischen Teil werden schließlich die Grundkonzepte der kinesiologicalischen Aktivität und die Wichtigkeit der Auswirkungen kinesiologicalischer Aktivitäten auf die gesamte menschliche Entwicklung und den Lernprozess als solchen erklärt.

Im zweiten Teil der Diplomarbeit werden die Ergebnisse einer unter Deutschlehrern in der Grundschule unternommenen Forschung präsentiert und diskutiert. Die Forschung wurde in Form eines *online* Fragebogens durchgeführt. Das Ziel der Forschung war, festzustellen, wie vertraut die Lehrer mit der Methode des Bewegungsunterrichts sind und ihre Standpunkte und Erfahrungen im Zusammenhang mit der Anwendung dieser Methode beim frühen Erlernen einer Fremdsprache zu untersuchen. Aufgrund der erzielten Forschungsergebnisse, kann festgestellt werden, dass die meisten Deutschlehrer mit der Methode des Bewegungsunterrichts vertraut sind, positive Standpunkte und Erfahrungen im Zusammenhang mit der Anwendung dieser Methode im eigenen Unterricht haben, was eng mit der Tatsache verbunden ist, dass die meisten von ihnen diese Methode oft in ihrem eigenen Unterricht verwenden. Außerdem, wurden viele Gründe für die Anwendung der Bewegungsunterrichtsmethode festgestellt, von

denen die folgenden hervorzuheben sind: bessere Speicherung von Unterrichtsinhalten, dynamischer, interessanter und unterhaltsamer Unterricht für Schüler, die ihr Bewegungsbedürfnis so befriedigen. Es werden auch einige Mängel der genannten Methode erwähnt wie Zeitmangel, Begrenzung der Bewegungsfläche und bessere Angemessenheit der Methode für jüngere Schüler.

Schlüsselwörter: kinesiologische Aktivität, Fremdsprache, Bewegung, Methode des Bewegungsunterrichts

Summary

Influence of physical activity on the acquisition of foreign language elements

This paper discusses the importance and effects of physical activity on foreign language learning. The paper is divided into two parts, the theoretical part and the empirical part. The theoretical part of the paper reviews the process of learning a foreign language and the most suitable age to start learning a foreign language. Additionally, the many advantages of learning a foreign language at a young age are presented. Furthermore, the importance of physical activity is emphasized, especially for school-aged children, who have a great need to move around and explore the space around them. Therefore, integrating different forms of movement into foreign language teaching is important. A suitable method that advocates the greatest possible use of movement in foreign language teaching is the *Total Physical Response Method* (TPR), developed by the American psychologist James Asher. The paper further contains the characteristics of this method, previous researches on the method of movement teaching, their results and the advantages and disadvantages of the method. The theoretical part will explain the basic concepts of physical activity and the importance of the impact of physical activity on the overall human development and on the learning process itself.

The second part of the paper presents and discusses the results of research with German language teachers in primary schools. The research was conducted in the form of an *online questionnaire*. The aim of the research was to determine the familiarity of German language teachers with the method of movement teaching, to examine their attitudes and experiences related to the application of this method in early foreign language learning. Based on the obtained research results, it can be concluded that most German language teachers are familiar with the method of movement teaching, have positive attitudes and experiences related to the application of this method in their own teaching, which is closely related to the fact that most of them often use this method in their own teaching. Furthermore, a lot of reasons for using the method of movement teaching have been identified, of which the following stand out: easier memorization of the classes and dynamic, interesting and fun classes for students that satisfy their need to move. Also, some shortcomings of the mentioned method are mentioned, more precisely, a lack of time, limited space for movement and greater suitability of the method for younger students.

Key words: physical activity, foreign language, movement, method of movement teaching

1. Uvod

Iako je kretanje jedna od osnovnih ljudskih potreba, današnju civilizaciju sve više obilježava sjedilački način života i zanimacija s novim medijima što sa sobom donosi brojne negativne posljedice. Kretanje je, naime najvažnije u ranoj fazi razvoja, odnosno u djetinjstvu kada se može utjecati na sami razvoj djeteta, ali i na usađivanje zdravih životnih navika već od malih nogu. Razne kineziološke aktivnosti, osim na pravilan razvoj djeteta, također, imaju pozitivan utjecaj na proces učenja jer osobe koje su tjelesno aktivnije bolje pamte i uče. Ne samo zbog važnosti kretanja za djecu zbog njihovog vlastitog zdravlja, nego i zbog razvoja sve većeg broja raznih poremećaja kod djece radi sve manje kretanja, važno je da nastava bude organizirana na takav način, da djeci pruži razne oblike kretanja kadgod je to moguće. Učitelji bi trebali učenike što više poticati na kineziološke aktivnosti te ih kao adekvatan uzor sami provoditi. Djeca će kroz nastavu ispunjenu kretanjem koristiti sva svoja osjetila te će time i cijelo tijelo bolje funkcionirati. Zadovoljit će svoj prirodni nagon za kretanjem te će biti koncentriranija i opuštenija, a sam proces učenja postat će zanimljiviji, zabavniji i produktivniji.

U ovom radu naglasak je na nastavi stranog jezika. Razmatra se optimalna dob za početak učenja stranog jezika te utjecaj dobi na ovladavanje stranim jezikom, odnosno na kvalitetu procesa usvajanja. Zbog navedene važnosti korištenja i poticanja što više kretanja u ranoj dobi, u radu je stavljen naglasak na jednoj od najuspješnijih metoda poučavanja stranog jezika, na metodu poučavanja pokretom (engl. *Total Physical Response Method*), poznatoj kao TPR. Osnovno obilježje te metode jest izvođenje motoričke aktivnosti koja vodi k boljem i uspješnijem učenju stranog jezika te ovladavanje stranim jezikom na sličan način kao materinskim. Odnosno, u prvom je planu razvoj jezične djelatnosti slušanja, prilikom čijeg razvoja djeca promatraju učitelja te reagiraju raznim pokretima tijela na izrečeno što zatim dovodi do spontane jezične produkcije – govora. Pokret i jezik koji se nadopunjavaju i isprepleću pobuđuju zanimanje djece koja na taj način prihvaćaju jezične sadržaje kao nešto sasvim prirodno.

Na osnovu navedenih teorijskih razmatranja postavljeno je i provedeno empirijsko istraživanje koje se prikazuje u drugom djelu ovog rada. Cilj istraživanja bio je utvrditi upoznatost nastavnika njemačkog jezika s metodom poučavanja pokretom te ispitati njihove stavove i iskustva za primjenu te metode u ranom učenju stranog jezika.

2. Učenje stranog jezika

Kažemo da je neki jezik strani jezik onda kad jezik nije iz govornikove sredine, odnosno kada se govori o jeziku nekog drugog društva ili neke druge države. Dok se materinski jezik usvaja, strani jezik se uči. Najčešće se strani jezik uči u školi ili na raznim tečajevima stranih jezika. Stoga možemo zaključiti, da se strani jezik, za razliku od usvajanja materinskog jezika, uči u neprirodnim situacijama. Zato je od velike važnosti dobro osmisliti programe i metode učenja stranog jezika za što su zaduženi učitelji i druge stručne osobe (Jelaska i sur., 2005).

Učenje stranog jezika može biti olakšano, ali i otežano činjenicom da već znamo jedan jezik. Olakšano može biti zato što znamo kako jezik funkcionira, a otežano činjenicom da jezici ne funkcioniraju jednako te da se određena pravila iz jednog jezika, ne primjenjuju u drugom što onda može stvarati pogreške u reprodukciji drugog jezika (Lightbown i Spada, 2006).

Poznato je da je rana dob najprikladnija za učenje stranog jezika. Lenneberg (1967) i Piaget (1973), kao i brojni drugi znanstvenici i psiholozi, naglašavaju kako je dob od sedam godina najpovoljnija za početak učenja stranog jezika. Prema Piagetovim razvojnim fazama djeteta se tada nalazi u fazi konkretnih operacija. U tom razvojnom razdoblju u djeteta se razvija socijalizacija, ono izgrađuje već stečenu sposobnost koncentracije, može kontrolirati svoje ponašanje te pokazuje odgovornost u postupcima (Piaget, 1973 prema Prebeg-Vilke, 1991). Dakle, prema dječjim psihofizičkim i kognitivnim mogućnostima u toj dobi, oni bi s lakoćom mogli započeti učiti strani jezik. Naravno, da bi početak i daljnji rad bili što uspješniji, određeni uvjeti trebaju biti ispunjeni. Prvi je uvjet da skupina ne bude veća od dvanaest do petnaest učenika. Drugi je uvjet da učenici budu dovoljno često izloženi stranom jeziku, jer redovita izloženost i svakodnevan rad daju najuspješnije rezultate. Nadalje, učenje stranog jezika treba biti u skladu s dobnim osobinama učenika, treba omogućiti djetetu da se izrazi i intelektualno, i afektivno, i motorički (Vilke, 2019).

Razni autori navode različiti broj faza kroz koje djeca prolaze tijekom učenja stranog jezika. McLaughlin (1995) piše o četiri faze, dok nas, s druge strane Hill i Miller (2013) upoznaju s pet faza koje su istražili i objavili Krashen i Terrell u svojoj knjizi 1983. godine. U ovom radu fokus će biti na četiri faze McLaughlina.

McLaughlin (1995) ističe kako postoje četiri faze koje dijete prolazi dok uči strani jezik, a to su: korištenje materinskog jezika, tihi period, telegrafski govor i produktivno korištenje jezika.

Prilikom prvog susreta sa stranim jezikom, dijete koristi svoj materinski jezik. Kad svi koji se nalaze oko njega govore različitim jezicima, djetetu preostaje ili pričati jezik koji zna ili prestati pričati u potpunosti. Većina djece će nastaviti pričati neko određeno vrijeme na materinskom jeziku dok se ne razvije metalingvistička svijest te tada djeca prestaju započinjati verbalnu socijalnu interakciju. Na taj način djeca ulaze u drugu fazu usvajanja stranoga jezika, odnosno tihi fazu (McLaughlin, 1995).

Druga faza je neverbalna te se zbog toga i naziva tiha faza. U toj fazi djeca prestaju govoriti u potpunosti ili vrlo malo koriste jezik u interakciji s drugima. Ta faza može biti kratka, ali može potrajati i duže vrijeme. Djeca u toj fazi nastoje komunicirati neverbalno kako bi postigli interakciju s drugima i zadovoljili svoje želje i potrebe te na taj način počinju otkrivati pravila stranog jezika (McLaughlin, 1995).

Do treće faze dolazi kada djeca počinju stvarati nove izjave s riječima koje su usvojili. Treća faza usvajanja stranog jezika odnosi se na razvoj telegrafskog govora te se pojavljuje kada je dijete spremno u svojoj okolini, među drugima, koristiti strani jezik (McLaughlin, 1995).

Posljednja faza je faza produktivnog korištenja jezika u kojem je dijete sposobno koristiti dulje rečenice od telegrafskog govora i zapamćenih fraza. Djeca polako otkrivaju formule jezika i primjenjuju novo usvojena pravila kako bi razvili produktivnu kontrolu nad jezikom (McLaughlin, 1995).

Kao što se niti jedno razvojno područje kod sve djece ne razvija jednakim tijekom, tako se i ove faze mogu mijenjati, preskakati i vraćati s kasnijih faza na prethodne. Postoje velike individualne razlike prolaženja kroz određene faze, neka djeca dulje ostaju u tihom razdoblju, dok druga taj period mogu i preskočiti. Svi učenici stranog jezika proći će kroz ove faze, no koliko dugo će se zadržati u pojedinoj fazi ovisi o kvaliteti njihova učenja i znanja. Poznavanje tih faza izuzetno je bitno učiteljima kako bi svoj rad i poučavanje mogli prilagoditi razini na kojoj se učenik nalazi i u skladu s time planirati daljnji rad za što uspješnije učenje stranog jezika (McLaughlin, 1995).

Većina ljudi u svijetu, uz materinski jezik, govori još barem jedan strani jezik, što je u današnje vrijeme zbog povezanosti svijeta sasvim normalno, ali i od iznimne važnosti. Upravo zbog toga se sve više potiče i zalaže za učenje stranih jezika od najranije dobi. U sljedećem poglavlju razmotrit će se brojne prednosti ranog učenja stranog jezika.

3. Prednosti ranog učenja stranog jezika

Rano je učenje stranih jezika imperativ današnjeg društva i doba globalizacije u kojemu živimo. Pod pojmom „rano učenje“ u skladu s definicijom koju nudi Vilke (1993) podrazumijeva se početak institucionaliziranog učenja stranog jezika koji se podudara s polaskom djeteta u školu. U Hrvatskoj je, dakle, to dob između šeste i sedme godine života. Mnogobrojna istraživanja pokazuju općenite prednosti započinjanja učenja stranog jezika u toj dobi, međutim najvažnija se nesporno odnosi na početak usvajanja izgovora stranog jezika u za to idealnoj životnoj dobi. Drugim riječima, samo u onih koji izgovor stranoga jezika usvoje do životne dobi za koju se postavlja navedena granica od šest do sedam godina, postoji mogućnost da će strani jezik izgovarati bez stranoga akcenta, dakle, poput izvornog govornika. Nakon te dobi vrlo teško se može dosegnuti razina izgovora izvornog govornika. Razlozi zbog kojih je to tako mogu se podijeliti u tri skupine: neurolingvističke, psiholingvističke i glotodidaktičke (Josipović Smojver, 2019).

Dječji živčani sustav u usporedbi sa živčanim sustavom odraslih osoba ima veću plastičnost koja se očituje na više načina. Jedna od najpoznatijih razlika u plastičnosti živčanog sustava između djece i odraslih je proces lateralizacije. Ukratko, to znači da je kod odraslih svaka polutka živčanog sustava specijalizirana za svoje funkcije, dok je kod djece ta podjela još uvijek fleksibilna. Naime, djeca mogu prebacivati živčane funkcije iz jedne moždane polutke u drugu. Lenneberg (1967), a i mnogi drugi znanstvenici tvrde da kada dođe do okončanja procesa lateralizacije dolazi do prestanka prirodnog usvajanja izgovora. S tim u vezi spominje se postojanje hipoteze o kritičnom razdoblju u procesu ovladavanja jezikom, poznatoj u literaturi kao CPH (engl. *Critical period hypothesis*). To se razdoblje podudara s okončanjem procesa lateralizacije. Kada spomenuto kritično razdoblje prođe, slabije se uče izgovorni oblici zato što je sustav tada žilaviji, neprilagodljiviji i više se opire zahtjevima stranog sustava pa tako dolazi do slabijeg usvajanja izgovora stranog jezika, sa stranim akcentom. Međutim, znanstvenici nisu složni u određivanju dobne granice okončanja procesa lateralizacije i s time u svezi kritičnog razdoblja u procesu ovladavanja jezikom, iako većina to razdoblje veže uz pubertet, odnosno nakon razdoblja puberteta. Neki stručnjaci pak tvrde kako postoji više takvih kritičnih razdoblja povezanih s različitim aspektima učenja jezika, odnosno da usvajanje jezika može završiti ranije nego usvajanje rječnika (Lightbown, Spada, 2006). S vremenom je hipoteza o kritičnom razdoblju u procesu ovladavanja jezikom doživjela brojne kritike i višestruko je dovedena u pitanje. Također, nikada nije sa sigurnošću utvrđeno da proces lateralizacije ima veliki utjecaj

na sposobnost usvajanja izgovora stranog jezika, iako zasigurno posrijedi postoji određeni neurološki proces koji objašnjava prisutnost stranog akcenta kod odraslih i prednosti što ranijeg započinjanja usvajanja izgovora stranog jezika u djece (Josipović Smojver, 2019).

Psiholingvistička istraživanja pokazuju dva čimbenika u objašnjenju nadmoći djece u izgovaranju stranog jezika. Jedan od njih je spontanost u ponašanju. Djeca još nemaju razvijene nikakve inhibicije u ponašanju koje će se kasnije neizbježno razvijati tijekom procesa socijalizacije. Kao drugi čimbenik ističe se da se psihofizičkim sazrijevanjem dolazi i do učvršćivanja osjećaja sociolingvističkog identiteta govornika (Josipović Smojver, 2019).

Još jedan čimbenik u objašnjenju pogodnosti dobi učenika za usvajanje izgovora stranog jezika treba tražiti u tome što su u toj dobi primjerene nastavne metode i materijali koji su za usvajanje izgovora idealni. Na izgovornoj razini vrlo učinkovitim pokazuje se učenje stranog jezika kroz pjesmu, igru i dramatizaciju (Vilke, 1993). Takve metode su manje primjerene u kasnijoj dobi, dok su gotovo neprimjerene u odrasloj dobi (Josipović Smojver, 2019).

Osim primarne prednosti usvajanja izgovora izvornog govornika u najranijoj dobi, rano učenje stranoga jezika ima i brojne druge prednosti koje utječu na cjelokupan djetetov razvoj.

Mlađi učenici imaju više vremena posvetiti se učenju jezika, imaju više mogućnosti čuti i koristiti jezik, ne osjećaju pritisak od govorenja i nelagodu zbog neznanja i mogućih pogrešaka. Posjeduju sposobnost nenamjernog učenja govora: uče ga spontano, slušajući odrasle. Djeca uživaju u govorenju kako na materinskomu tako i na stranomu jeziku ako se navedeni proces odvija na njima prirodan i primjeren način. Učenjem stranih jezika odmalena dijete razvija pozitivan stav prema učenju, stječe samopouzdanje i uspješno usvaja nova znanja neophodna u budućnosti. Suprotno tome, stariji učenici će se naći u situacijama koje zahtijevaju složeniji jezik, često su nesigurni i u strahu zbog neznanja ili netočnosti što rezultira frustracijom i manjkom motivacije za daljnje učenje. Međutim stariji učenici i odrasli su često učinkovitiji od mlađih učenika, jer brže uče koristeći svoje metajezično znanje, strategije pamćenja i vještine rješavanja problema (Lightbown, Spada, 2006).

Rano učenje stranog jezika potiče razvoj interkulturalnosti, odnosno ima značajan utjecaj na razvoj stavova prema drugim jezicima i pripadajućim kulturama. To je glavna motivacija raznih inicijativa Europske komisije za promicanje ranog učenja stranih jezika. Učenje stranih jezika u ranoj dobi kod djece potiče svijest o postojanju drugih jezika i kultura. Prilikom učenja

stranoga jezika dijete ne uči samo o jeziku, nego i o kulturi zajednice koja se služi tim jezikom, stoga je dijete obogaćeno na način da bolje poznaje i cijeni svijet oko sebe. Dijete razvija sposobnost prepoznavanja i prihvaćanja različitosti i kulturne raznolikosti te se na taj način potiče razvoj tolerancije, razumijevanja i poštovanja prema drugim jezicima i kulturama. Također se razvija mogućnost izražavanja i rješavanja problema, komunikacija, omogućuje se uspješna interakcija sa okolinom te se pojačava koncentracija i jača samopouzdanje (European commission, 2011). Doba globalizacije, koje obilježava i religija, zahtijeva da se djetetu pruži miješanje različitih kultura, svjetonazora zahtijeva obrazovanje koje će mu omogućiti da kroz strane jezike upozna višejezični i multikulturni svijet te istovremeno uči o drugim kulturama, narodima i običajima. Višejezičnost i otvorenost prema drugim kulturama kod djece potiče individualni i socijalni razvoj, empatiju te intelektualni razvoj čime potičemo cjeloviti razvoj u kojem su integrirani razni aspekti učenja (European commission, 2011).

Osim što potiče razvoj interkulturalnosti, rano učenje stranoga jezika pozitivno utječe i na kognitivni razvoj djeteta. Mozak djeteta koje uči strane jezike razvija povećani kapacitet učenja jezika kroz život iz čega se može zaključiti kako se ranim učenjem jednog stranog jezika može olakšati učenje drugih stranih jezika u odrasloj dobi (European commission, 2011). Nadalje, djeca koja su usvojila više od jednog jezika pokazuju bolje rezultate u općenitom intelektualnom razvoju i u divergentnom mišljenju te pokazuju veću osjetljivost prema lingvistici. Također, djeca koja se služe stranim jezikom u ranoj dobi postižu bolje rezultate na standardiziranim testovima u području matematike, čitanja i vokabulara (Cummins, 1976).

U ranoj dobi usvajanja stranog jezika ne postoji razlika između istraživanja, učenja i igre. Učenici te dobi su znatiželjni, vole otkrivati i učiti kroz igru. Igra i druge slične aktivnosti izrazito dobro utječu na proces učenja jer je dijete u centru navedenog procesa te u aktivnoj ulozi putem koje neprestano komunicira s odraslima. Za vrijeme igre djecu nije potrebno poticati na učenje jer su motivirani vlastitom željom za upoznavanjem svijeta koji ih okružuje. Osim motivacijske i poticajne funkcije igre u nastavi, igra ima i funkciju u procesu učenja. Naime, igrajući se, djeca nesvjesno usvajaju novi vokabular, gramatiku i fonetiku stranog jezika. Na taj će način, kroz igru, dijete usvajati strani jezik kao i svoj materinski jezik, prirodno i nevjerovatnom brzinom. Gotovo svaki nastavni sadržaj može i treba poprimiti karakter igre koja uključuje različita osjetilna iskustva, pokret, ritmičke elemente i neprekidnu izmjenu aktivnosti koje uvažavaju dječju potrebu za otkrivanjem svijeta. Potreba za kretanjem kod djece

rane školske dobi iznimno je velika, stoga prostor treba omogućavati učenje koje sjedinjuje različita osjetilna iskustva, pokret i ritmičke elemente (Velički, 2006).

Prilikom kretanja djeca istražuju prostor oko sebe, uče se snalaziti u njemu te koriste sva svoja osjetila što uvelike utječe na njihov cjelokupni razvoj. Kretanjem, odnosno pokretom spontano će doći do govorne produkcije što ukazuje na usku povezanost pokreta s jezikom, odnosno govorom, o čemu će biti riječ u sljedećem poglavlju.

4. Povezanost pokreta, prostora, jezika i govora

Pokret, odnosno kretanje jedno je od osnovnih obilježja svih živih bića. Motorički razvoj te snalaženje u prostoru presudni su za cjelokupni razvoj čovjeka. Jezik, govor, pokret i prostor međusobno su povezani. Dijete školske dobi, dobi idealnoj za rano učenje jezika, vrlo je aktivno, znatiželjno, nemirno, voli se kretati i istraživati prostor oko sebe. Djeca trebaju pokret te ga spontano uključuju u govor. Pokreti ruku komplementarni su pokretima oka, a impulsi koji se prenose od vrhova prstiju izravno utječu na centar za govor u mozgu (Wilson, 1998 prema Velički, 2006). Djeca školske dobi također se teško koncentriraju na jednu aktivnost, ne mogu dugo sjediti na jednome mjestu te je njihova pažnja doista kratkotrajna. Iz svih nabrojanih razloga može se zaključiti kako je potrebno obratiti pozornost na razvojne karakteristike i potrebe djeteta i tome prilagoditi način poučavanja. Koristeći se pokretom u nastavi, povezuje se vizualno, auditivno i kinestetičko, to jest motoričko te je nastava prilagođena razvojnim karakteristikama djece. Na taj način uključena su različita osjetila, djeca otkrivaju svijet kroz njih i bolje pamte. Kombinacija pokreta i jezika, odnosno pokreta i govora koji se međusobno podupiru i nadopunjavaju probuditi će zanimanje djece koja će kroz takav način poučavanja jezične sadržaje prihvatiti kao nešto prirodno i nenametljivo. Takav način učenja poznat je u metodici kao cjelovito učenje, odnosno „učenje glavom, srcem i rukom“ koje se povezuje s pedagogom Johannom Heinrichom Pestalozzijem. Iako se djeca vole kretati, za današnju djecu posebno je zanimljivo postalo korištenje novih medija koje je zamijenilo boravak u prirodi odnosno dovelo do sve manje kretanja. Iz tog razloga djeca u školi sve više pokazuju razne poremećaje u ponašanju poput diskalkulije, poteškoća s čitanjem i pisanjem, općenite poteškoće s učenjem, nezainteresiranost, poremećaje pažnje, hiperaktivnost, poremećaje koordinacije, manju tolerantnost na frustraciju i agresivnost (Hedrich, 2000). Ne samo zbog važnosti kretanja za djecu općenito nego i zbog razvoja sve većeg broja poremećaja kod djece radi sve manje kretanja, važno je da nastava bude organizirana na takav način, da djeci pruži razne oblike kretanja.

Nakon što se naglasila iznimna važnost pokreta u nastavi postavlja se često i danas neizbježno pitanje: „Kako započeti poučavanje stranog jezika?“. Odgovor leži u razvoju jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja. Djeca bi trebala učiti strani jezik na isti način kako usvajaju svoj materinski jezik. Prvo bi trebala samo slušati i gledati, a zatim rukama, odnosno raznim pokretima pokazati da su razumjeli određeni sadržaj. Nakon razvoja slušnog razumijevanja koje rezultira pokretom doći će do spontane jezične produkcije, odnosno govora

(Asher, 1966). Uzevši u obzir sve navedene činjenice, metoda poučavanja pokretom (engl. *Total Physical Response Method*, to jest TPR) nudi se kao jedna od mogućih metoda za poučavanje stranog jezika djece rane školske dobi.

5. Metoda poučavanja pokretom

Jednu od najcjenjenijih i najuspješnijih metoda poučavanja stranog jezika usklađivanjem jezika i pokreta, metodu poučavanja pokretom (engl. *Total Physical Response Method*, tj. TPR) razvio je James J. Asher, američki profesor psihologije, sredinom sedamdesetih godina 20. stoljeća. Ova metoda zasniva se na razvojnoj psihologiji, teoriji poučavanja, humanističkoj pedagogiji te na procesima poučavanja jezika. Teoriju TPR-a Asher je razradio u knjizi *Learning Language Through Actions*, objavljenoj 1977. godine te se ona zbog mnoštva svojih prednosti upotrebljava u odgojno-obrazovnoj praksi sve do danas. Osnova metode je motorička aktivnost učenika te je ona sredstvo ovladavanja stranim jezikom. Osim samih karakteristika TPR metode, u daljnjem radu razmotrit će se i dosadašnja istraživanja TPR-a u nastavi, brojne prednosti korištenja TPR metode u nastavi, ali i neki od nedostataka iste metode.

5.1. Karakteristike metode poučavanja pokretom

Total Physical Response metoda je poučavanja stranog jezika koja se temelji na slušanju ciljnog jezika i izvođenju odgovarajućih radnji, točnije pokreta. Cilj metode jest usvojiti strani jezik kroz motoričku aktivnost djeteta. Prema Asheru (2000) TPR metoda utemeljena je na prirodnom pristupu poučavanju jezika, odnosno na spoznajama o usvajanju materinskoga jezika.

TPR metoda stavlja naglasak na tri procesa tijekom učenja stranog jezika. Budući da je metoda poučavanja pokretom prirodna metoda usvajanja jezika, radi se o identičnim procesima koji su prisutni i tijekom usvajanja materinskog jezika. Djeca najprije usvajaju jezičnu djelatnost slušanja, koja prethodi govoru i koja je preduvjet za njegov razvoj. Slušnim razumijevanjem učenici nesvjesno usvajaju i strukturu jezika. Sljedeći proces odnosi se na razvoj slušnog razumijevanja koje omogućava izvođenje tjelesnih radnji, odnosno reagiranje pokretom na učiteljev govorni jezik. U posljednjem procesu, nakon „tihog razdoblja“, odnosno razdoblja šutnje u kojem je dijete samo slušalo, dolazi do spontane i nenametnute jezične proizvodnje. Tek kada je razumijevanje jezika razvijeno, učenici počinju govoriti stranim jezikom (Widodo, 2005). Učenike se nikako ne bi trebalo tjerati na govor prije nego što oni sami ne osjete potrebu za govorenjem jer je razdoblje razvoja slušnog razumijevanja kod svakog učenika različito. Svaki pokušaj tjeranja govora može rezultirati samo negativnim

posljedicama za dijete i daljnji proces učenja jezika (Asher, 1966). Međutim, itekako je važna uloga nastavnika da stvara komunikacijske situacije, odnosno situacije u kojima će što prije potaknuti razvoj govora učenika.

Korištenje imperativa, odnosno naredbi istaknuta je aktivnost u učionici za vrijeme korištenja TPR metode te je upotreba imperativa obično usmjerena na isticanje tjelesnih radnji i aktivnosti učenika. Imperativ se koristi prilikom upotrebe metode poučavanja pokretom jer je to najčešće korištena vrsta govora usmjerena djeci.

TPR metoda se usredotočuje više na značenje nego na oblik jezika. Gramatika se podučava induktivno kroz situacije u razredu, a jezik se stavlja u kontekst, u stvarne situacije. Vezano uz upotrebu materinskog jezika u TPR postupcima, on se koristi samo u uvodnim uputama. Dalje su sve dane upute na stranome jeziku budući da prevođenje na materinski jezik nije potrebno jer su sva značenja jezika jasno prikazana kroz izvođenje pokreta (Larsen-Freeman, 2000). Prevođenje na materinski jezik je karakteristika tradicionalnog načina poučavanja te rezultira kratkotrajnim pamćenjem i pohranjivanjem sadržaja pa ga treba što više izbjegavati.

U svojoj knjizi *Learning Language Through Actions*, objavljenoj 1977. godine, Asher je razradio tri hipoteze o učenju stranog jezika, koje su utjelovljene u TPR metodi. Prva hipoteza ističe da se strani jezik uči prvenstveno slušanjem. Tjelesnim reagiranjem na naredbe, djeca stječu slušno razumijevanje iz kojeg se razvija govor. Druga hipoteza naglašava kako učenje stranoga jezika mora angažirati desnu stranu mozga. Motoričke aktivnosti koje se izvode TPR postupcima usredotočene su na desnu stranu mozga. Na početku će lijeva strana mozga samo „gledati i učiti“ od desne strane mozga pa će proizvesti jezik i usredotočiti se na apstraktne jezične procese. Treća i posljednja hipoteza ističe da učenje stranoga jezika nikako ne smije uključivati osjećaj stresa, a to se može postići organizacijom učenja stranoga jezika slično onome kako je dijete usvojilo svoj prvi jezik, odnosno svoj materinski jezik. Zato naglasak treba biti na opuštenoj i ugodnoj atmosferi koja će se postići značenjima riječi koje se tumače kroz pokrete, a ne apstraktnim jezičnim oblicima (Richards i Rogers, 1999).

Osnovni tijek jednoga sata na kojemu se koristi metoda poučavanja pokretom može se podijeliti u tri djela: slušanje, gledanje i oponašanje. Učitelji koji po prvi put počinju koristiti metodu poučavanja pokretom trebaju odvojiti pet do deset minuta od sata kako bi učenike upoznali s materijalom s kojim se dosada nisu susreli. Uvodni dio lekcije, u kojemu se

objašnjava što će se raditi, može se izvesti na materinskom jeziku, dok se svi ostali dijelovi lekcije izvode na ciljnome jeziku. Sav jezični sadržaj koji učitelj prezentira treba biti što konkretniji, dok će se apstraktni jezični sadržaji poučavati kasnije (Asher, 2007). U svim TPR postupcima učenici prvo slušaju naredbe te promatraju učitelja koji izvodi tjelesne radnje. Učenici u početku ne razumiju naredbe, ali povezuju značenje naredbe s radnjom koju učitelj izvodi. Nakon razdoblja slušanja i promatranja, učenici počinju izvoditi tjelesne radnje zajedno s učiteljem. Zatim učitelj prestaje izvoditi tjelesne radnje, ali nastavlja davati naredbe. Učenici sada više nemaju model koji gledaju tijekom izvođenja radnje već ovise o vlastitom znanju te pokazuju da shvaćaju naredbe, izvršavajući ih sami, dok učitelj prati njihove postupke. Nakon što je vidljivo da su učenici usvojili naredbe, učitelj može prijeći na složenije naredbe koje se najčešće sastoje od kombinacije dviju naredbi (Asher, 2007). Tek kasnije učenici mogu preuzeti ulogu učitelja te davati naredbe učitelju i ostatku razreda. Iako u TPR metodi govorni jezik ima nadmoć nad pisanim jezikom, na kraju sata učitelj zapisuje novi rječnik na ploču te ga učenici prepisuju u svoje bilježnice. Za vrijeme TPR postupaka učenici ne bi smjeli pitati za ponavljanje postupaka ili za njihovo značenje već trebaju opušteno slušati i izvoditi radnje zajedno s učiteljem. Ukoliko ima nekih nejasnoća ili pitanja, oni trebaju biti razriješeni na kraju sata (Larsen-Freeman, 2000).

Prilikom poučavanja stranog jezika metodom pokreta učitelj ima aktivnu i izravnu ulogu, on je poput redatelja predstave u kojoj su učenici glumci (Asher, 1977). Učitelj komunicira s učenicima individualno i kolektivno. Interakciju između učitelja i učenika označava učitelj koji govori, a učenici su ti koji neverbalno odgovaraju. Kasnije se te uloge mijenjaju te učenici postaju sve verbalniji (Widodo, 2005). Učitelj je taj koji određuje sadržaj učenja te kako će predstaviti nove materijale. Potrebno je da bude dobro pripremljen i organiziran. Osim što učitelj ne bi trebao prisiljavati učenike da govore, također treba tolerirati manje pogreške, to jest izbjegavati ispravljanje pogreški u ranim fazama učenja (Widodo, 2005). S druge strane, učenici, imaju prvenstveno ulogu slušatelja i izvođača. Oni oponašaju učitelja koji im je uzor za izvođenje tjelesnih radnji. Učenici radnje izvode samostalno ili kolektivno te uče promatrajući jedan drugoga (Larsen-Freeman, 2000).

Iz svih navedenih karakteristika metode poučavanja pokretom može se zaključiti kako je rad TPR metodom vrlo dinamičan, zahtijeva punu koncentraciju, puno energije i živost u radu, ali i pruža veliko zadovoljstvo kad rezultati postanu vidljivi.

5.2. Dosadašnja istraživanja TPR-a u nastavi

Učinkovitost TPR metode poučavanja ispitivala se s učenicima stranog jezika dječje i odrasle dobi poučavanim TPR metodom u odnosu na učenike stranog jezika koji su poučavani na tradicionalan način, to jest audio-lingvalnom metodom. Mjerena je uspješnost zapamćivanja riječi te brzina razvijanja vještine slušnog razumijevanja i istraživana je učinkovitost ponavljanja radnji. Više istraživanja koje je proveo utemeljitelj TPR metode poučavanja, James Asher, ukazuju na njezinu nadmoć u odnosu na tradicionalan način poučavanja (Asher, 2009).

Asherova prva dva istraživanja provedena su sa studentima japanskog i ruskog jezika, koji su se sa spomenutim jezicima susreli prvi put u životu. U prvom eksperimentu, eksperimentalna skupina je bila poučavana TPR metodom usvajanja stranog jezika, odnosno ta je skupina slušala naredbe na japanskom jeziku te ih izvodila zajedno s učiteljem koji je služio kao model. Jedna kontrolna skupina je sjedila i promatrala učitelja za vrijeme izvođenja radnji, druga kontrolna skupina je slušala naredbe i njihov prijevod na engleski jezik, dok je treća kontrolna skupina za vrijeme slušanja naredbi čitala prijevode naredbi na engleskom jeziku. Ukratko rečeno, nijedna od tri kontrolne skupine nije usvajala strani jezik reagiranjem na učiteljeve naredbe izvođenjem tjelesnih radnji. Nakon poučavanja, studenti su riješili test pamćenja (engl. *retention test*), jedan test nakon 24 sata, a drugi test nakon 2 tjedna. Testovima pamćenja utvrđeno je kako je eksperimentalna skupina imala znatno bolje rezultate od sve tri kontrolne skupine. S obzirom na to, može se izvesti zaključak kako je usvajanje stranog jezika uspješnije kad se koristi TPR metoda poučavanja. Isto istraživanje provedeno je i s ruskim jezikom čiji su rezultati i zaključci bili identični kao kod Asherovog istraživanja s japanskim jezikom. Dok upotreba metode poučavanja pokretom rezultira dugotrajnijim i uspješnijim pamćenjem vokabulara stranog jezika, kratkotrajno pamćenje karakterizira tradicionalan način poučavanja u kojemu učenici najčešće sjede dok netko drugi pokušava konstruirati svijet umjesto njih (Asher, 2009).

Nadalje, Asher je želio ispitati je li TPR metoda poučavanja učinkovita i s djecom kao što je to bio slučaj sa studentima. Isto istraživanje poput onoga s ruskim jezikom, provedeno je prvo s učenicima šestog razreda, a kasnije s učenicima drugog, četvrtog i osmog razreda. Jedina razlika je bila što su za vrijeme testa pamćenja i eksperimentalna i kontrolna skupina pokretima tijela izvodile naredbe, umjesto toga što je kontrolna skupina zapisivala prijevode na engleski jezik. Nije bilo razlike u rezultatima između djece koja su samo promatrala učitelja i između

djece koja su izvodila radnje zajedno s učiteljem, već su se mogli primijetiti znatno bolji rezultati onih koji su za vrijeme testa pamćenja izvodili radnje, za razliku od onih koji su zapisivali prijevod određenih naredbi na engleski jezik. Iz tog istraživanja može se zaključiti kako uspješnije usvajanje stranog jezika ne olakšava izvođenje radnji tijekom samog procesa poučavanja koliko ga olakšava izvođenje radnje tijekom samog testa pamćenja (Asher, 1968).

Nadalje, istraživalo se što se događa kad djeca i odrasli imaju identičnu priliku da nauče strani jezik, odnosno kroz TPR metodu poučavanja. Naime, odrasli su u svojoj izvedbi nadmašili djecu svih dobnih skupina, dok starija djeca nadmašuju mlađu djecu. Treba uzeti u obzir da su starija djeca intelektualno zrelija i da brže uče. Međutim, iako odrasli nadmašuju djecu u razumijevanju novoga jezika kad ga uče u istom kontekstu, odnosno pomoću TPR metode poučavanja treba istaknuti biološku prednost djece da prije puberteta imaju veliku mogućnost stjecanja izgovora bez stranog akcenta, to jest poput izvornog govornika (Asher, 2009).

Daljnijim istraživanjima učinkovitosti metode poučavanja pokretom u novije vrijeme utvrđeno je da su učenici ruskog jezika na američkom sveučilištu bolje naučili glagole kretanja ako su bili izloženi TPR metodi poučavanja stranog jezika u odnosu na učenike poučavane gramatičko-prijevodnom metodom (Elliot i Yountchi, 2009 prema Erk, 2019). Također, potvrđeno je znatno bolje ovladavanje vokabularom već u prvom razredu osnovne škole u odnosu na učenike poučavane na tradicionalan način (Sariyati, 2013 prema Erk, 2019). Provedeno je i istraživanje u Republici Hrvatskoj te je njime zaključeno kako su ispitanici poučavani gestama i pokretom prilikom učenja novog vokabulara ostvarili značajno bolje rezultate na testovima vokabulara, kratkoročno i dugoročno, u odnosu na ispitanike poučavane bez izvođenja pokreta (Radišić, Pavičić-Takač, 2008 prema Vrhovac, 2019).

Nakon nekoliko istraživanja Asher je došao do konačnog zaključka da je nerealno očekivati od učenika stranog jezika da postanu tečni u svim jezičnim djelatnostima (slušanje, govorenje, čitanje, pisanje) pa je preporučio da se prvo krene s poučavanjem slušnog razumijevanja. Iz tog razloga razvio je metodu poučavanja pokretom, čiji je cilj kroz izvođenje odgovarajućih radnji, odnosno pokreta razviti slušno razumijevanje koje će onda potaknuti i olakšati razvoj preostalih jezičnih vještina. Kada se stekne slušno razumijevanje, razvoj govora će biti manje stresan i učinkovitiji (Asher, 2009).

5.3. Prednosti metode poučavanja pokretom

Rezultati istraživanja ukazuju na mnogobrojne prednosti metode poučavanja pokretom i korištenja iste u nastavi: trenutačno razumijevanje jezika cilja, dugoročno pamćenje nastavnih sadržaja i učenje bez pritiska (Asher, 2000).

Trenutačno razumijevanje jezika cilja je posljedica izlaganja učenika razumljivom jezičnom unosu (Asher, 2000). Bolje, odnosno dugoročnije pamćenje sadržaja stranog jezika primjenom TPR metode poučavanja Asher (2000) objašnjava kao djelovanje više činitelja. Prvo, korištenjem TPR postupaka u nastavi stranog jezika simulira se desna strana mozga što pospješuje dugoročno pohranjivanje. Nadalje, dugoročno prisjećanje povezuje se s aktivacijom kinestetičkog senzornog sustava i učenja, to jest pamćenja mišićima. Treći činitelj dugotrajnijeg pamćenja Asher vidi u stvaranju situacija u kojima ono što učitelj izgovara uzrokuje promjenu ponašanja, odnosno izvođenje radnji. Takve situacije su autentičnije pa se povećava vjerojatnost uspješnijeg usvajanja stranog jezika. Učenje bez pritiska kao još jedna od prednosti TPR metode može se objasniti kao učenje bez „tjeranja“ na govor, već mogućnost učenika da progovori na novom jeziku onda kada se sam osjeća spremnim za to. Ukratko rečeno, nema neposrednog pritiska na učenike da govore (Asher, 2000).

Korištenjem TPR metode u nastavi zadovoljene su učenikove potrebe za kretanjem. Pokret je u skladu s psihofizičkim razvojem djeteta – dijete uživa u kretanju te kretanje čini proces učenja ugodnijim, razumljivijim i zanimljivijim. Nadalje, kretanje pridonosi boljoj opskrbljenosti mozga kisikom i podizanju razine energije te na taj način djeca aktivnije sudjeluju u nastavi (Asher, 2000).

Osim što je važno zadovoljiti učenikove potrebe za kretanjem, od iznimne je važnosti za što bolju kvalitetu obrazovanja, poznavati i prepoznati učeničke stilove učenja kako bi se izgradila okolina za učenje upravo prema potrebama pojedinca. Stilovi učenja jedinstveni su i omiljeni način na koji učenik najlakše i najbrže uči, pribavlja, obrađuje i koristi se određenim informacijama. Prema tome se načini na koje učenik to obavlja dijele na tri tipa, pa se može reći kako su neki ljudi vizualni, neki auditivni, a neki kinestetički tip (Grgić i Kolaković, 2010). Međutim, važno je napomenuti da učenici trebaju naučiti učiti na različite načine, a ne samo na onaj način koji im je najprirodniji. U današnjem obrazovanju učenika najčešće prevladava vizualni i auditivni stil poučavanja. Međutim upravo korištenjem metode poučavanja pokretom

u nastavi mogu se zadovoljiti potrebe učenika različitih stilova učenja jer će kroz TPR postupke svi učenici moći koristiti svoj stil učenja. Kinestetički učenici najbolje uče tako da nešto fizički naprave, odnosno zapamte kroz određenu radnju, a prilikom korištenja metode poučavanja pokretom u nastavi upotrebljava se upravo motorička aktivnost. Vizualni učenici povezuju izvršenu radnju s danim naredbama, dok auditivni učenici riječi i ritmove iz pjesme povezuju s pokretom, što je upravo i cilj metode poučavanja pokretom (Er, 2013).

Još jedna prednost ove metode je rad lijeve i desne strane mozga. Dok su jezične aktivnosti povezane s lijevom stranom mozga, tjelesne su radnje povezane s desnom stranom mozga. Nadalje, za vrijeme učenja jezika djeca su fokusirana na pokret pa nesvjesno usvajaju jezik što smanjuje stres učenja stranog jezika (Er, 2013).

Konačno, prednost metode poučavanja pokretom je također i razvoj dobre motiviranosti koja se pripisuje dinamičnosti nastave, razumljivosti naredba, razvoju učeničkog samopouzdanja da mogu ovladati nastavnim sadržajem i razumjeti sve što nastavnik kaže (Erk, 2019).

5.4. Nedostatci metode poučavanja pokretom

Unatoč brojnim prednostima koje sa sobom donosi metoda poučavanja pokretom ističe se i nekoliko nedostataka. Učenici koji nisu navikli na takav način učenja mogli bi se osjećati nelagodno prilikom izvođenja radnji. Iz tog razloga učitelji se trebaju što bolje pripremiti na izvođenje radnji kako bi učenici što bolje razumjeli naredbu i kako bi stvorili opuštenu atmosferu za što lakše i ugodnije oponašanje. Nadalje, TPR metoda je pogodnija na početnoj razini usvajanja stranog jezika što ne znači da se ne može upotrebljavati i na naprednijim razinama. Naime, na početnoj razini usvajanja jezika, aktivnosti koje se koriste u metodi poučavanja pokretom, imaju najviše utjecaja na strani jezik koji se uči (Widodo, 2005).

Također, metoda poučavanja pokretom zahtijeva puno energije pa se treba primjenjivati u kraćim vremenskim razdobljima i u kombinaciji s drugim metodama i tehnikama poučavanja. TPR metoda može biti neučinkovita ukoliko je učitelj ne mijenja s drugim aktivnostima i metodama. Što se tiče učitelja, oni najčešće imaju poteškoća s objašnjavanjem apstraktnog

rječnika prilikom korištenja ove metode. Jedno od rješenja ovog problema jest korištenje kartica sa slikama i napisanim riječima onoga što se nalazi na slici (Widodo, 2005).

Kao najveći nedostatak metode poučavanja pokretom može se istaknuti korištenje previše imperativa, odnosno naredbi u nastavi, što zanemaruje narativnost i deskriptivnost jezika (Erk, 2019). Međutim, imperativ kao „zlatno glagolsko vrijeme“ može poslužiti kao prijelaz prema poučavanju drugih gramatičkih oblika (Asher, 2000).

Zbog raznih ograničenja TPR metode razni stručnjaci inspirirani tom metodom posljednjih su godina uveli neke promjene u način provođenja originalne metode kako bi se stvorili bolji uvjeti za razvoj drugih jezičnih vještina. Tako je nastalo „poučavanje za razvoj jezičnog umijeća čitanjem i pričanjem priča“ (engl. *Teaching Proficiency through Reading and Storytelling*, tj. TPRS) kako bi se učenike osposobilo za prepričavanje i opisivanje te kako bi se smanjila pretjerana upotreba naredbi (Erk, 2019).

S obzirom na TPR metodu, koja se temelji na izvođenju motoričke aktivnosti, odnosno na pokretima tijela, sljedeće poglavlje osvrnut će se na kineziološke aspekte te na važnost kinezioloških aktivnosti za čovjeka uopće te na utjecaj kinezioloških aktivnosti i kretanja na antropometrijske karakteristike i kognitivni razvoj djeteta.

6. Kineziološka aktivnost

Pojam kineziologije dolazi od grčke riječi *kinezis* (kretanje, pokret) i *logos* (nauka, zakon). Prema tome etimološki kineziologiju možemo definirati kao znanost o kretanju koja proučava zakonitosti upravljanog procesa vježbanja i posljedica tih procesa na ljudski organizam (Mraković, 1997). Kineziologiju zanima svaki usmjereni proces vježbanja kojemu je cilj:

1. unapređenje zdravlja
2. optimalan razvoj i zadržavanje na što višoj razini ljudskih osobina, sposobnosti, motoričkih znanja
3. sprečavanje preranog pada pojedinih antropoloških karakteristika i motoričkih znanja
4. maksimalan razvoj osobina i sposobnosti u natjecateljski usmjerenim kineziološkim aktivnostima (Mraković, 1997).

Kineziologija obuhvaća 4 različita područja, prema ciljevima i po metodama rada:

1. *kineziološku rekreaciju* – s temeljnim ciljevima usmjerenim na očuvanje zdravlja organizma, socijalizaciju, osmišljavanje slobodnog vremena, postizanja osjećaja zadovoljstva, a bez težnje dostizanja maksimalnih motoričkih postignuća
2. *kineziterapiju* - sustavnu terapiju tjelesnim vježbanjem, s ciljem poboljšanja funkcioniranja dijela ili cjelokupnog organizma
3. *kineziološku edukaciju* - sustavno tjelesno vježbanje s ciljem sustavnog poticanja razvoja temeljnih motoričkih znanja i sposobnosti ("tjelesni odgoj" u školi)
4. *sport* - težnja dostizanja maksimalnih motoričkih dostignuća, s potencijalnom natjecateljskom i/ili ekonomskom dobiti (Prskalo i Sporiš, 2016).

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), definira tjelesnu aktivnost kao bilo koji tjelesni pokret produkcije skeletnih mišića koja zahtijeva neku potrošnju energije. Newell (1990), poslije i Hoffman (2009) tjelesnu aktivnost definiraju kao namjerno, dobrovoljno kretanje usmjereno prema postizanju identificiranog cilja (Jurko, Čular, Badrić i Sporiš, 2015). Prema Findak i Prskalo (2004) kineziološka aktivnost se dijeli na konvencionalne i nekonvencionalne aktivnosti. Konvencionalne aktivnosti su aktivnosti čija je primarna funkcija

razvoj motoričkih znanja, dok je primarna funkcija nekonvencionalnih aktivnosti razvoj osobina i sposobnosti.

6.1. Važnost kinezioloških aktivnosti i kretanja

Kretanje je jedna od osnovnih ljudskih potreba i životnih funkcija te je stoga važno upozoravati na posljedice nedovoljnog kretanja. Ono je najvažnije u ranoj fazi razvoja, u djetinjstvu i mladosti, kad se tjelesnom aktivnošću može utjecati na razvoj djeteta i na stvaranje navika zdravog života. Podrazumijeva se da važnost kretanja i kinezioloških aktivnosti ne prestaje ni kasnije u životu, međutim, nije toliko važno za sami razvoj čovjeka, već za održavanje stupnja raznih sposobnosti. Stoga je važno djecu školske dobi educirati i motivirati na važnost kretanja i tjelesnog vježbanja kako bi shvatili potrebu aktivne primjene kinezioloških aktivnosti unutar obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova. Zdravo, okretno, spretno i vješto dijete lakše se nosi s teškoćama u životu te lakše izvršava svoje zadatke i obaveze.

Tjelesna neaktivnost jedan je od ključnih zdravstvenih problema već od rane mladosti. Današnju civilizaciju sve više obilježava nekretanje, prekomjerna tjelesna težina, odnosno pretilost prouzročena nedovoljnim kretanjem i ugrožene motoričke sposobnosti. S druge strane, aktivnosti koje ne zahtijevaju nikakav oblik kretanja, odnosno sedentarne aktivnosti ispred računala, televizora i drugih informatičkih pomagala, postale su dominantne aktivnosti, čime se zanemaruju vlastite biološke potrebe. Nedovoljno kretanja uzrokuje značajno smanjenje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti, promjenu morfoloških značajki te povećava rizik za razvoj brojnih oboljenja i poremećaja (Jurko i sur., 2015). Iz svih nabrojanih razloga, od velike je važnosti u današnje vrijeme ostaviti vremena za bavljenje kineziološkim aktivnostima kako bi se spriječile sve posljedice nekretanja. Primjereno tjelesno vježbanje je učinkovito i nezamjenjivo sredstvo unapređenja i zaštite zdravlja, posebice u današnjim društvenim uvjetima i uvjetima okoline. Kineziološke aktivnosti nužne su za zdrav i neovisan život. Preporuka je Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) da djeca i mladi barem 60 minuta dnevno provedu u nekoj od kinezioloških aktivnosti srednjeg intenziteta.

Kineziološke aktivnosti imaju raznovrsne pozitivne učinke, od višestruko pozitivnog utjecaja na zdravlje i unaprjeđenje kvalitete života, do produženog očekivanog trajanja života, smanjenja prekomjerne tjelesne težine, odnosno smanjenja masnog tkiva, utjecaja na

učinkovitiji rad lokomotornog sustava te na smanjenje rizika za nastajanje raznovrsnih oboljenja kao što su bolesti srca i krvnih žila, šećerna bolest, osteoporoza, kancerogene bolesti i slično. Također, kineziološka aktivnost ima pozitivne učinke na raspoloženje i na razvoj poželjnih osobina te utječe na smanjenje stresa, agresivnih oblika ponašanja i depresije (Prskalo i Sporiš, 2016). Pozitivne promjene motoričkih sposobnosti olakšavaju rješavanje raznih motoričkih zadataka u svakodnevnom životu. Ljudi visokih motoričkih i funkcionalnih sposobnosti mogu bolje koristiti i svoje kognitivne funkcije, a ujedno ih i razvijati pod procesom vježbanja. Velika je vjerojatnost da će proces vježbanja u djetinjstvu, obogaćen problemskim i kompleksnim motoričkim zadacima, imati pozitivan utjecaj na spoznajne funkcije. To se može pretpostaviti iz činjenice da su motoričke sposobnosti visokih koeficijenata urođenosti u visokoj pozitivnoj korelaciji sa spoznajnim funkcijama te je očekivan pozitivan transfer vježbanja na te funkcije (Mraković, 1997).

Da bi se izbjegle posljedice neaktivnosti, uzrokovane današnjim načinom života, potrebno je u svakodnevnom režimu života ostaviti vremena za bavljenje kineziološkom aktivnošću, ali isto tako pokušati uvesti što više kretanja u nastavni proces, nevezano samo za sat tjelesne i zdravstvene kulture. Jedan od takvih pokušaja može se naći upravo korištenjem metode poučavanja pokretom.

6.2. Utjecaj kinezioloških aktivnosti na antropometrijske karakteristike

Antropometrijske karakteristike nazivaju se još i morfološkim značajkama. To su antropološka obilježja koja određuju tjelesnu građu čovjeka te su rezultat naslijeđa i adaptacije čovjekova organizma na utjecaje kretanja i prehrane. Antropometrijske karakteristike imaju veliku ulogu prilikom izvođenja kinezioloških aktivnosti jer svaka kineziološka aktivnost zahtijeva određene antropometrijske karakteristike, odnosno određenu tjelesnu građu (Findak, 2016).

Prema Pejčić (2005) postoje četiri glavne morfološke dimenzije:

1. *longitudinalna dimenzionalnost skeleta* (važna i odgovorna za rast kostiju u dužinu)
2. *transverzalna dimenzionalnost skeleta* (važna i odgovorna za rast kostiju u širinu)

3. *volumen i masa tijela* (odgovorna za masu i opseg tijela)
4. *potkožno masno tkivo* (odgovorno za ukupnu količinu masti u tijelu)

U nastavi tjelesne i zdravstvene kulture mjere se i prate četiri varijable za procjenu antropometrijskog statusa, a to su: visina tijela, masa tijela, opseg podlaktice i kožni nabor nadlaktice (Findak, 2016).

Dječji organizam je plastičan, što znači da se na djetetov rast i razvoj može lako utjecati. Činjenicu da se dječji organizam lako mijenja pod utjecajem okoline treba što bolje iskoristiti te pravovremeno dijete uključiti u neku kineziološku aktivnost kako bi djetetov razvoj i sazrijevanje bilo što uspješnije. Kostii djeteta su mekše nego u odraslih osoba jer sadrže veći postotak vode, a manji postotak mineralnih tvari. Rast i razvoj kostiju vezan je za rad mišića, a velike mišićne skupine potaknuti će pravilno držanje tijela. Tjelesno vježbanje nema utjecaja na visinu tijela, osim što potiče normalan rast i razvoj. Kvalitativno opterećenje može potaknuti povoljniji odnos između mišićne, koštane mase i potkožnog masnog tkiva. Mišićna masa zauzima preko 40% tijela te se može povećavati pod utjecajem tjelesnog vježbanja. Zaključno, kineziološka aktivnost najveći učinak može imati na odnos aktivne i balastne tjelesne mase, odnosno na odnosno mišićnog tkiva prema ukupnoj masi tijela, dok je utjecaj na longitudinalnu i transverzalnu dimenzionalnost skeleta praktički nemoguć (Findak, 2016).

6.3. Utjecaj kinezioloških aktivnosti na kognitivni razvoj

Dijete od svog rođenja koristi pokret kao sredstvo komunikacije sa svojom okolinom. U najranijoj dobi dječjeg razvoja pokret i kretanje stvaraju osnovu za učenje, razvoj mišljenja i drugih kognitivnih funkcija. Kognitivne funkcije poput učenja, mišljenja, pamćenja, inteligencije i rješavanja problema osim aktivnosti mozga, zahtijevaju uključenost čitavog tijela. Zabilježene su brojne povezanosti između kognitivnih funkcija mozga s pokretom, kretanjem i tjelesnom aktivnošću. Stoga postoje razlozi za vjerovanje da tjelesna aktivnost može uvelike pomoći u učenju i pamćenju. Dokazano je da su područja mozga odgovorna za učenje i kretanje međusobno povezana te da tjelesna aktivnost povećava neuronske veze. Prilikom učenja stvaramo nove veze i za to nam služe sinapse, za čiji je pravilan rad potrebno uravnoteženo izlučivanje hormona serotonina, dopamina i norepinefrina, a tjelesna aktivnost je izravno povezana s izlučivanjem tih hormona. Mozak opskrbljen tim hormonima spremniji je

prihvatiti nove informacije (Sallis, McKenzie, Kolody, Lewis, Marshall i Rosengard, 1999). Tako učenici koji se redovito bave tjelesnom aktivnošću lakše usvajaju i zadržavaju nove informacije za razliku od djece koja su tjelesno neaktivna.

Za vrijeme kretanja mozak bolje radi, odnosno postaje aktivniji, organiziraniji je, a to sve utječe na motiviranost učenika. Koordinirano kretanje tijela dovodi do koordiniranog rada obje polovice mozga što pozitivno utječe na sposobnosti učenja. Ukratko rečeno, kretanjem postajemo koncentriraniji te možemo dulje zadržati pažnju i koncentraciju na određenom nastavnom sadržaju, bolje zapamtiti stare, te lakše svladati nove informacije (Obrenović, 2021). Varešlija i Palić (2012) proveli su istraživanje na temu „Utjecaj bavljenja sportom na uspješnost ostvarenog učinka u školi“, gdje navode kako bavljenje nekom sportskom aktivnošću posebno pozitivno utječe na koncentraciju učenika, a također utječe i na njihovu discipliniranost i sposobnost raspolaganja vremenom. Iz toga se može zaključiti kako učenici koji su tjelesno aktivni mogu bolje organizirati vrijeme za učenje.

Svaki učitelj ima svoj način poučavanja, no poučavanje pokretom kao moderniji pristup učenju omogućuje i potiče razvoj djece u svim područjima života te čini nastavu raznovrsnijom i aktivnijom. Pokretom se dopunjuje, nadograđuje i poboljšava sam nastavni proces, ali i djetetov cjelokupni razvoj.

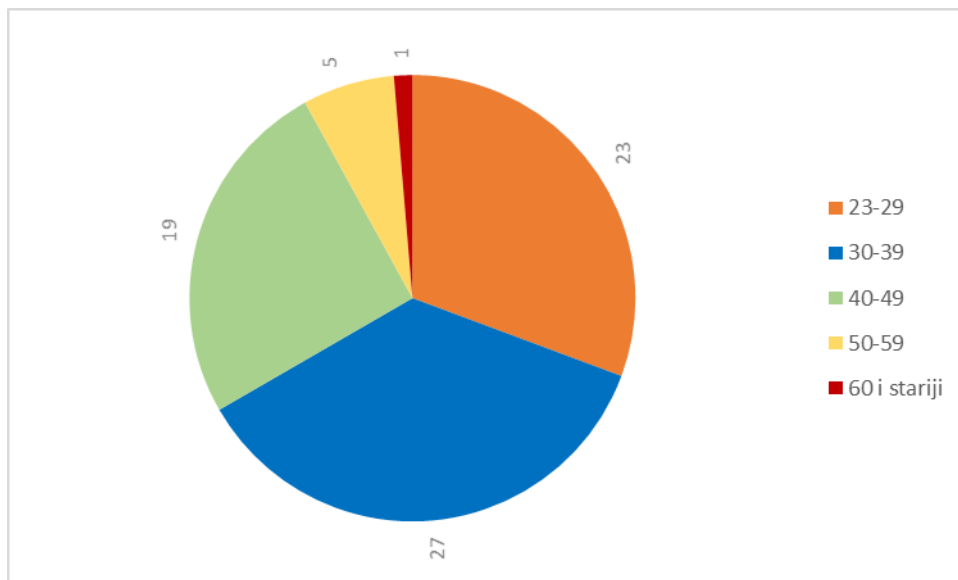
7. Metodologija istraživanja

7.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je istražiti upoznatost nastavnika njemačkog jezika s TPR metodom poučavanja stranog jezika te ispitati njihove stavove i iskustva vezano za primjenu ove metode u ranom učenju stranog jezika.

7.2. Sudionici

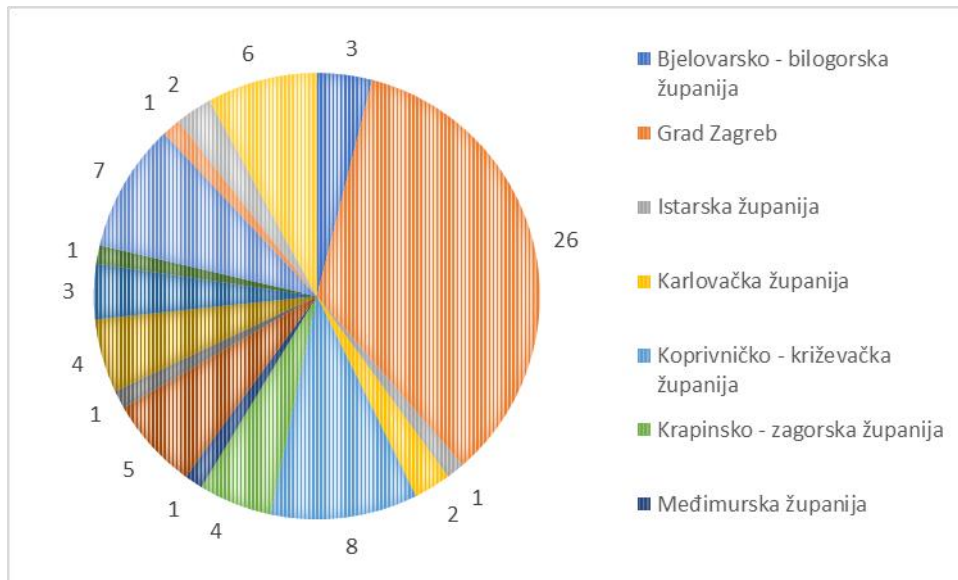
U istraživanju je sudjelovalo 75 nastavnika njemačkog jezika iz osnovnih škola na području cijele Republike Hrvatske, od čega je 5 nastavnika muškog spola. U grafovima u nastavku nalaze se frekvencije nastavnika s obzirom na dob, županije u kojima rade, godine radnog iskustva, završeni fakultet te razrede u kojima predaju.

Graf 1 Prikaz sudionika (N=75) po dobi

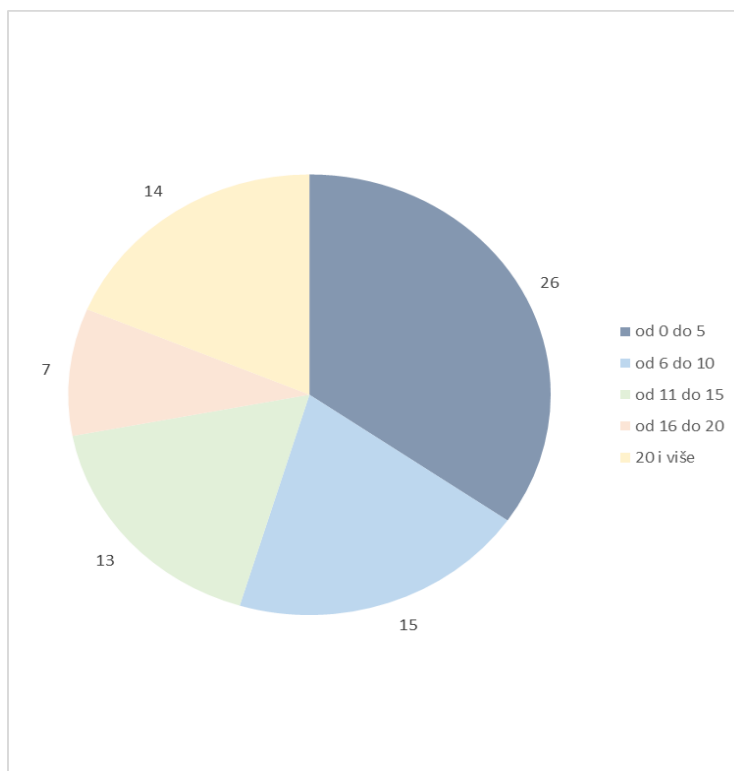
Iz grafa 1 može se vidjeti kako najveći broj ispitanika pripada dobnoj skupini 30-39 godina, a zatim dobnim skupinama 23 - 29 i 40 - 49 godina. Najmanji broj ispitanika pripada

dobnim skupinama 50 - 59 i 60 i stariji, što je bilo i za očekivati budući da je istraživanje provedeno u obliku *online* upitnika, a mlađe generacije više koriste računalo i društvene mreže te se lakše i bolje snalaze na njima.

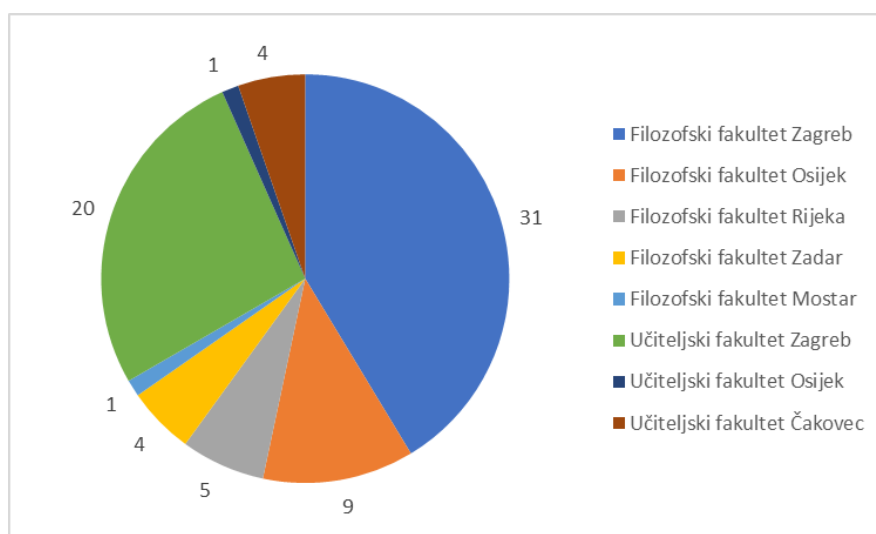
Graf 2 Prikaz sudionika (N=75) po županijama u kojima rade.

Iz grafa 2 vidljivo je kako najveći broj ispitanika radi u županiji Grad Zagreb. Po broju ispitanika nadalje se ističu Koprivničko-križevačka županija, Varaždinska županija i Zagrebačka županija.

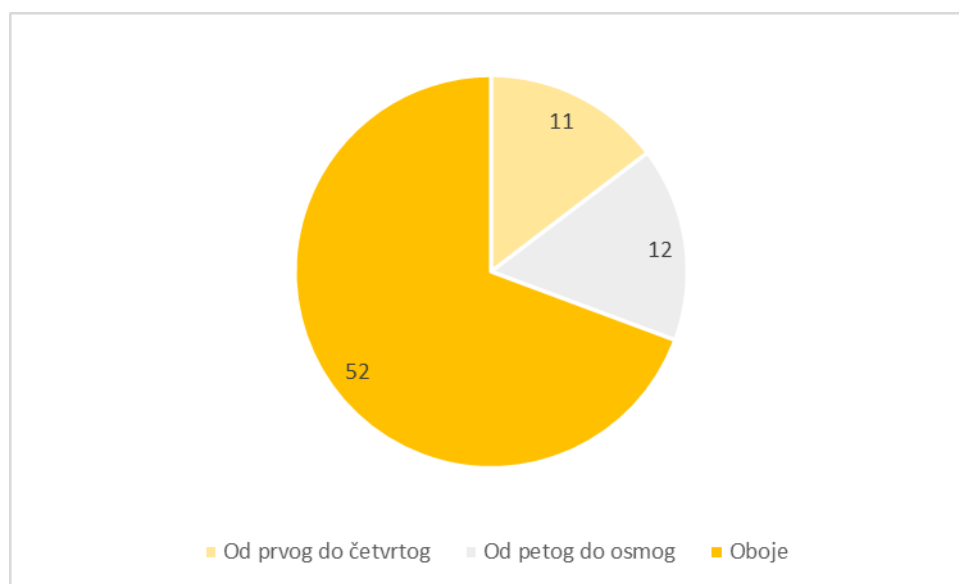
Graf 3 Prikaz sudionika (N=75) s obzirom na godine radnog iskustva u prosvjeti.

Iz analize grafa 3 možemo zaključiti kako najveći broj ispitanika ima 0 - 5 godina radnog iskustva, a najmanji broj ispitanika 16 – 20 godina radnog iskustva u prosvjeti , što se može usko povezati s prikazom sudionika po dobi iz grafa 1, odnosno da najveći broj sudionika pripada dobnim skupinama 23 – 29 i 30 – 39 godina.

Graf 4 Prikaz sudionika (N=75) s obzirom na završeni fakultet.

Graf 4 prikazuje da je najveći broj ispitanika (N=31) završio Filozofski fakultet u Zagrebu, a zatim (N=20) Učiteljski fakultet u Zagrebu. Završeni fakultet može se usko povezati s županijom u kojoj radi najveći broj sudionika, a to je Grad Zagreb. Odnosno, najveći broj ispitanika radi u Zagrebu te je ujedno i najveći broj ispitanika završio fakultet u Zagrebu.

Graf 5 Prikaz sudionika (N=75) s obzirom na razrede u kojima predaju.

Iz grafa 5 vidljivo je da najveći broj ispitanika predaje njemački jezik i u nižim i u višim razredima. U Republici Hrvatskoj prvi strani jezik je obavezan predmet od 1. razreda osnovne škole te je to u većini slučajeva engleski jezik, dok se drugi strani jezik uči kao izborni predmet od 4. razreda osnovne škole te je to uglavnom njemački jezik. Budući da je prvi strani jezik u osnovnoj školi najčešće engleski jezik bilo je i za očekivati da će najmanji broj ispitanika predavati njemački jezik u nižim razredima. S druge strane, rezultat grafa 5 koji prikazuje da najveći broj ispitanika predaje njemački jezik i u nižim i u višim razredima može se povezati s nastavnikovim popunjenjem satnice.

7.3. Metoda prikupljanja podataka

Podaci su prikupljeni metodom *online-upitnika* koji je bio postavljen u sljedeće Facebook grupe: *Njemački jezik – Alfa (I. i II. strani jezik)*, *UČITELJSKI FAKULTET (Sveučilište u Zagrebu)*, *UFZG modul: njemački (sve godine)*, *Jezičari*, *Strani jezici – Profil Klett, Deutschlehrer (Kroatien)*, *Webučionica*, *45 minuta*, *Školska zbornica*. Na početku upitnika, u uputi jasno je navedena svrha i cilj istraživanja te je naglašena anonimnost i dobrovoljna priroda upitnika. Ispunjavanje upitnika traje otprilike pet minuta te su sadržana pitanja konstruirana isključivo za potrebe ovog istraživanja. Upitnik se sastoji od demografskih pitanja (spol, dob, završen fakultet, godina završenog fakulteta, godine radnog iskustva, razrede u kojima ispitanik predaje te županija u kojoj ispitanik radi), zatim od pitanja vezanih uz informiranost i korištenje metode poučavanja pokretom u vlastitoj nastavi te set pitanja vezanih uz zadovoljstvo metodom poučavanja pokretom. Kako bi se ispitalo zadovoljstvo metodom poučavanja pokretom nastavnici su procjenjivali na skali Likertovog tipa (1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem) koliko se slažu sa sljedećim tvrdnjama:

TPR metoda poučavanja omogućava učenicima lakše i uspješnije pamćenje nastavnog sadržaja.

TPR metoda poučavanja potiče veće zanimanje i interes učenika za nastavni sadržaj.

Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu potiče učenike na aktivnije sudjelovanje.

TPR metoda poučavanja doprinosi uspješnijem učenju stranog jezika.

TPR metoda poučavanja više koristi zabavljanju učenika nego samom procesu učenja stranog jezika.

TPR metoda poučavanja usmjerava pozornost na učenje novog vokabulara, dok zanemaruje učenje gramatike.

Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu pogodnija je za mlađe učenike.

Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu zanemaruje komunikaciju na stanome jeziku.

TPR metoda poučavanja trebala bi češće biti zastupljena u nastavnom procesu.

Učitelji su dovoljno informirani i upoznati s TPR metodom poučavanja stranog jezika.

TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno vremena za pripremu takvog sata.

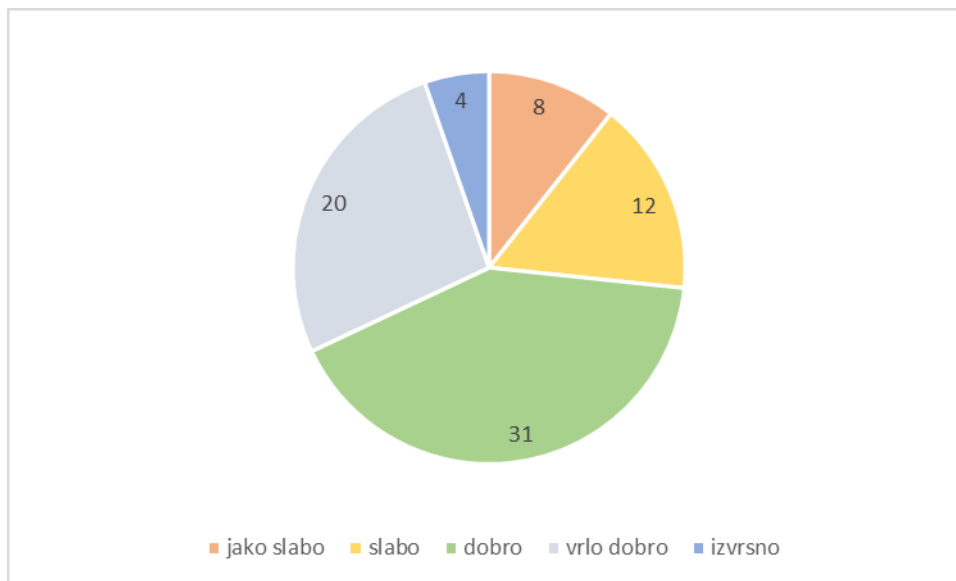
TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno energije i napora.

Zainteresiran/a sam za dodatno usavršavanje na temu TPR metode poučavanja.

7.4. Metoda obrade podataka

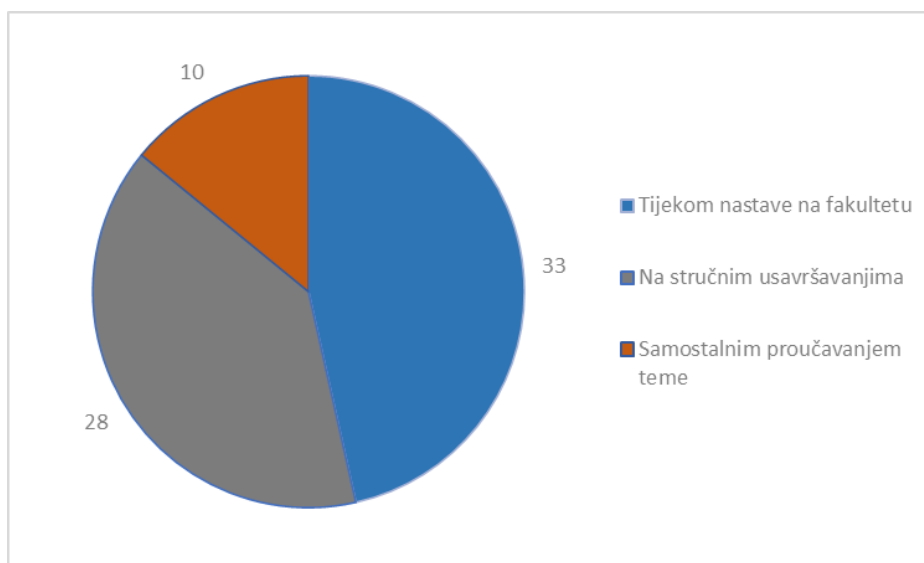
Podaci su uneseni u program za statističku obradu podataka – SPSS s ciljem provedbe analize prikupljenih podataka. Statistička obrada je započeta deskriptivnom analizom sudionika koji su sudjelovali u istraživanju. Napravljene su frekvencije sudionika, odnosno nastavnika po spolu, županiji u kojoj rade, godinama radnog iskustva, dobi, razredima kojima predaju i završenom fakultetu. Nadalje, izrađene su frekvencije, odnosno grafovi za relevantna pitanja kao što su upoznatost i korištenje TPR metode, zadovoljstvo ishodom korištenja te mjesto upoznavanja s istom. Također, napravljena je deskriptivna statistika za varijable koje se odnose na specifičnosti korištenja TPR metode te je izračunata aritmetička sredina i pripadna standardna devijacija. Provedena je i faktorska analiza s ciljem utvrđivanja faktorske strukture upitnika o zadovoljstvu nastavnika njemačkog jezika s metodom poučavanja pokretom. Najprije su provjereni preduvjeti za provedbu iste koji su bili zadovoljeni.

8. Rezultati istraživanja i rasprava

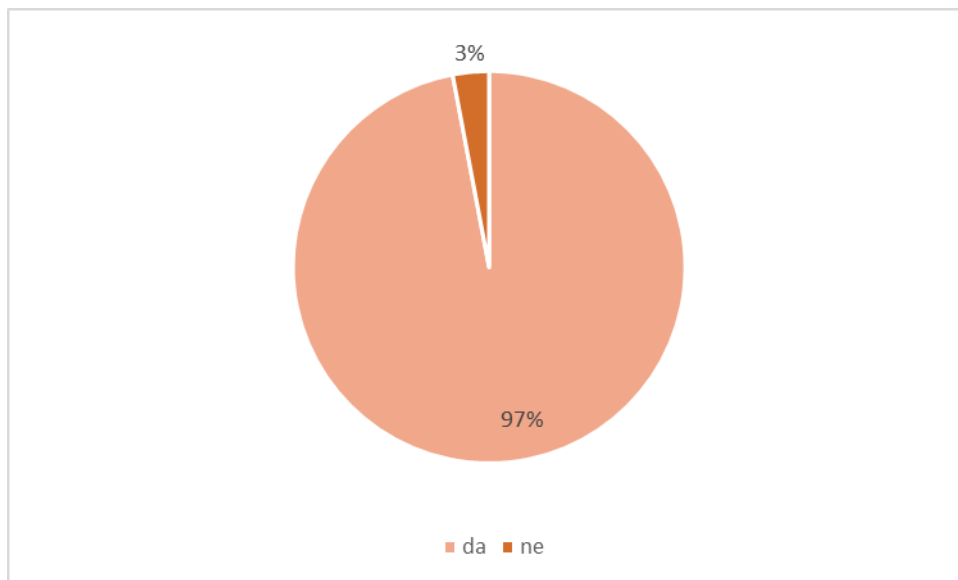
Graf 6 Frekvencije sudionika (N=75) s obzirom na razinu upoznatosti s TPR metodom.

Kao što prikazuje Graf 6, većina nastavnika njemačkog jezika (N=54) je dobro, vrlo dobro ili izvrsno upoznata s TPR metodom, dok manji dio (N=20) je slabo ili jako slabo upoznat s istom.

Graf 7 Frekvencije nastavnika (N=75) s obzirom na mjesto gdje su se upoznali s TPR metodom.

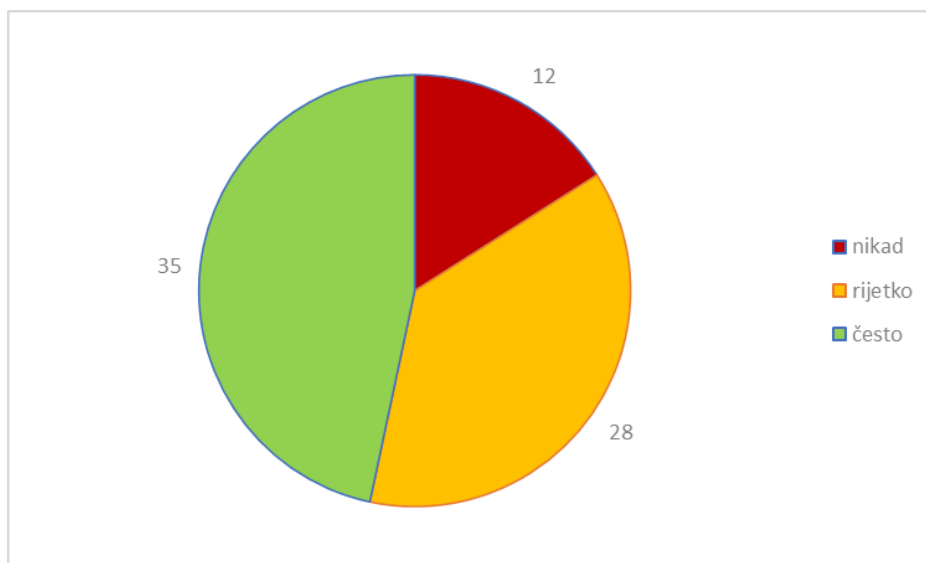
Na Grafu 7 nalazi se prikaz mjesta gdje su se nastavnici upoznali s TPR metodom. Iz grafa je vidljivo kako je najveći broj nastavnika (N=33) TPR metodu upoznao tijekom studiranja, odnosno za vrijeme nastave na fakultetu, a zatim (N=28) na raznim stručnim usavršavanjima. Najmanji broj (N=10) je spomenutu metodu upoznao samostalnim proučavanjem teme. Četvero nastavnika na navedeno pitanje nije dalo odgovor, također, postojala je opcija dodavanja odgovora, odnosno upisivanje dodatnog mjesta gdje su upoznali metodu, međutim nitko nije naveo isto. Razna stručna usavršavanja imaju veliku ulogu u daljnjem obrazovanju nastavnika iz raznoraznih područja, a iz ovog grafa vidljivo je kako su zaslužna i za upoznavanje velikog broja nastavnika s TPR metodom. To ne znači da ne bi bilo korisno da TPR metoda bude još više zastupljena u studijskim programima, kako bi se nastavnici s njom mogli susresti već tijekom nastave na fakultetu, a onda raznim stručnim usavršavanjima samo nadograditi svoje znanje o spomenutoj metodi.

Graf 8 Frekvencije nastavnika (N=75) s obzirom na zadovoljstvo ishodima učenja nakon poučavanja TPR metodom.

Na pitanje jesu li zadovoljni ishodima učenja nakon poučavanja TPR metodom, čak 65 nastavnika je dalo pozitivan odgovor na isto, dok je 2 iskazalo nezadovoljstvo. Osmero sudionika je ostalo suzdržano prilikom odgovaranja na isto pitanje. Može se zaključiti kako nastavnici njemačkog jezika pokazuju zadovoljstvo ishodima učenja nakon korištenja TPR

metode, što se može povezati s učestalosti korištenja TPR u nastavi koja je prikazana na sljedećem grafu.

Graf 9 Frekvencije nastavnika (N=75) s obzirom na učestalost korištenja TPR metode.

Iz Grafa 9 vidljivo je da 63 nastavnika njemačkog jezika koristi spomenutu metodu u vlastitoj nastavi, od čega 35 nastavnika koristi metodu često, a 28 nastavnika istu metodu koristi rijetko. Njih 12 uopće ne koristi TPR metodu u vlastitoj nastavi. Rezultati prikazani u grafu mogu se povezati s ranije navedenim podacima u kojima je spomenuto da je 12 nastavnika slabo ili jako slabo upoznato s metodom stoga je očekivano da je isti broj nastavnika nikad ne koristi u nastavi.

Niže su navedeni neki od razloga zašto su sudionici koji koriste TPR metodu u vlastitoj nastavi odlučili koristiti baš tu metodu, koje su nastavnici naveli u otvorenom pitanju.

Djeca bolje i lakše zapamte nešto kroz pokret, a i zabavno im je.

Zanimljiva i korisna metoda.

Potiče znatiželju kod učenika, razbijanje monotonije nastave.

Zato jer djeca brže zapamte pojmove ukoliko ih istovremenu izgovaraju/slušaju i pokazuju.

Učenici tako bolje zapamte neke stvari.

Pokazala se djelotvornom i naravno zabavnom, posebice kod mlađih uzrasta.

Motivira učenike.

Omogućuje djeci zadovoljenje potrebe za kretanjem, primjerena je za djecu koja uče i pamte kroz pokret, djecu koja usvajaju novo znanje auditivnim putem, kao i za djecu koja primarno uče preko vizualnog podražaja.

Zabavno je, učenicu ju vole.

Djeci je pristupačnija.

Motivira učenike, zabavno je, ostvaruju se bolji rezultati, kroz dobru emociju učenici stvaraju dobre temelje za osobni rast i razvoj.

Jer (pogotovo mlađa) djeca uče kroz igru, u njihovom razvoju je potrebno da se više kreću nego da sjede, koristim tu metodu da razbijem monotoniju sata i uspavanost kod učenika.

Učenici lakše i dulje pamte jezične sadržaje koje su uvježbali ne samo verbalnim ponavljanjem nego i uz neki pokret.

Obogaćuje nastavu, daje dinamiku.

Instinktivno i kada vidim da učenicima treba pokret, a ne sjedenje.

Jer je to najbolji način za učenje stranog jezika kod djece, a i odraslih.

Učenicima je zanimljiva, potiče motiviranost učenika, ugodno radno ozračje, uspješnije usvajanje sadržaja.

Zbog promjene aktivnosti u nastavnom procesu.

Koristim najčešće kad primjerom da učenici nemaju više koncentracije, kad su umorni

Jer djeci pruža zanimljiv i kreativan uvid u nastavni sadržaj

Mlađi uzrast najviše uči iskustvenim učenjem, odnosno da ono što čuju i vide moraju osjetiti na vlastitom tijelu. Pokretom se dovodi do stvaranja novih živčanih sinapsi koje utječu na kognitivni razvoj djeteta, odnosno na taj način mu omogućava jednostavnije i brže shvaćanje i razumijevanje onog što se uči.

Zbog toga što smatram da su pokret i igra zahvalan i nužan dio nastave stranog jezika te potiču motivaciju i lakše usvajanje nastavnog sadržaja kod učenika.

Učenici upamte pokrete uz riječi. Kasnije ih pokret asocira na riječ.

Iz navedenih odgovora može se zaključiti kako su najčešći razlozi korištenja TPR metode u nastavi, koje nastavnici navode: uspješnije i lakše pamćenje nastavnog sadržaja, dinamičnost nastave i razbijanje monotonije, zadovoljenje učenikovih potreba za kretanjem te zato što je to učenicima zabavna i zanimljiva metoda. Navedeni razlozi korištenja TPR metode u nastavi se mogu povezati s Asherovim istraživanjima (2009 i 2000) kojima je zaključeno da TPR metoda,

odnosno poučavanje gestama i pokretima rezultira dugotrajnijim pamćenjem sadržaja stranog jezika u odnosu na tradicionalan način poučavanja. To se može objasniti simuliranjem desne strane mozga što pospješuje dugotrajnije pohranjivanje te stvaranje autentičnijih situacija korištenjem TPR metode čime se povećava vjerojatnost uspješnijeg usvajanja jezika. Nadalje, Asher (2000) je istaknuo kako su korištenjem TPR metode u nastavi zadovoljene učenikove potrebe za kretanjem čime su djeca aktivnija i motiviranija što pridonosi dinamičnosti nastave, što je također većina ispitanika istaknula u svojim odgovorima.

Tablica 1 Deskriptivni podaci sudionika (N=75) na varijablama vezanim uz zadovoljstvo TPR metodom

	<i>min</i>	<i>max</i>	<i>As</i>	<i>Sd</i>
Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu potiče učenike na aktivnije sudjelovanje.	1	5	4.59	.790
TPR metoda poučavanja potiče veći interes učenika za nastavni sadržaj.	1	5	4.55	.827
TPR metoda poučavanja doprinosi uspješnijem učenju stranog jezika.	1	5	4.48	.921
TPR metoda poučavanja omogućava učenicima uspješnije pamćenje nastavnog sadržaja.	1	5	4.40	.944
Zainteresiran/a sam za dodatno usavršavanje na temu TPR metode poučavanja.	1	5	4.25	1.164
TPR metoda poučavanja trebala bi češće biti zastupljena u nastavnom procesu.	1	5	4.23	.924
Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu pogodnija je za mlađe učenike.	1	5	3.80	1.127
TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno energije i napora.	1	5	3.16	1.079
Dovoljno sam upoznat/a s TPR metodom poučavanja.	1	5	3.15	1.159
TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno vremena za pripremu takvog sata.	1	5	2.92	1.037
TPR metoda poučavanja usmjerava pozornost na učenje novog vokabulara, dok zanemaruje učenje gramatike.	1	5	2.81	1.049
TPR metoda poučavanja više koristi zabavljanju učenika nego samom procesu učenja stranog jezika.	1	5	2.77	1.351
Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu zanemaruje komunikaciju na stranome jeziku.	1	5	2.27	1.094

min = minimalna vrijednost
As = aritmetička sredina

max = maksimalna vrijednost
Sd = standardna devijacija

U Tablici 1 prikazana je deskriptivna statistika po varijablama vezanim uz zadovoljstvo nastavnika TPR metodom poučavanja. Iz tablice možemo istaknuti nekoliko evidentnih činjenica. Najviše procjene je dobila varijabla: Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu potiče učenike na aktivnije sudjelovanje. Naime, prosječna procjena na istoj je u potpunosti se slažem ($A_s = 4,59$) što bi značilo da većina nastavnika procjenjuje da TPR metoda koristi u pogledu veće aktivacije učenika u nastavi. Također, može se istaknuti i da su nastavnici procijenili da spomenuta metoda potiče veći interes kod učenika za nastavni sadržaj ($A_s = 4,55$), omogućuje bolje pamćenje sadržaja ($A_s = 4,40$), doprinosi uspješnijem učenju stranog jezika ($A_s = 4,48$). Spomenute varijable, koje su dobile najviše procjene, odnosno veća aktivnost učenika, veći interes učenika i uspješnije pamćenje nastavnog sadržaja zahvaljujući upotrebi TPR metode u nastavnom procesu, već su prije navedeni kao razlozi korištenja TPR metode u vlastitoj nastavi koje su nastavnici naveli u otvorenom tipu pitanja.

Također, vidljivo je visoko slaganje, u pozitivnom smjeru, kod tvrdnji da bi metoda trebala biti više zastupljena u nastavi ($A_s = 4,23$) te da je velika većina nastavnika zainteresirana za dodatno usavršavanje na tu temu ($A_s = 4,25$). Većina nastavnika ne smatra da metoda zanemaruje komunikaciju na stranom jeziku ($A_s = 2,27$). Nastavnici su podijeljeni, odnosno u prosjeku procjenjuju da se slažu, niti ne slažu oko stavova da metoda koristi više zabavljanju, nego učenju ($A_s = 2,77$), da se usmjerava više na usvajanje vokabulara, nego gramatike ($A_s = 2,81$) te da iziskuje od nastavnika puno vremena za pripremu takvog sata ($A_s = 2,92$).

Tablica 2 Prikaz faktorske strukture Upitnika zadovoljstva nastavnika o TPR metodi nakon rotacije.

Čestice	1. faktor	2. faktor	3. faktor	4. faktor
TPR metoda poučavanja omogućava učenicima uspješnije pamćenje nastavnog sadržaja.	.902			
TPR metoda poučavanja potiče veći interes učenika za nastavni sadržaj.	.852			
Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu potiče učenike na aktivnije sudjelovanje.	.902			
TPR metoda poučavanja doprinosi uspješnijem učenju stranog jezika.	.921			
TPR metoda poučavanja više koristi zabavljanju učenika nego samom procesu učenja stranog jezika.		.704		
TPR metoda poučavanja usmjerava pozornost na učenje novog vokabulara, dok zanemaruje učenje gramatike.		.841		
Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu pogodnija je za mlađe učenike.				.663
Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu zanemaruje komunikaciju na stranome jeziku.		.674		
TPR metoda poučavanja trebala bi češće biti zastupljena u nastavnom procesu.	.605			
Dovoljna sam upoznat/upoznata s TPR metodom poučavanja.				.695
TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno vremena za pripremu takvog sata.			.881	
TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno energije i napora.			.859	
Zainteresiran/a sam za dodatno usavršavanje na temu TPR metode poučavanja.	.655			
karakteristični korijeni	4.120	2.317	1.910	1.110
% objašnjene varijance	31.690	17.820	14.690	8.539

Napravljena je faktorska analiza upitnika zadovoljstva nastavnika o TPR metodi. Napravljena je analiza na trinaest čestica kojima su se ispitali stavovi nastavnika. Korištena je metoda ekstrakcije glavnih osi. Na samom početku provjerena je smislenost provedbe faktorske analize, Kaiser-Meyer-Olkin test ($KMO = .734$) i Bartlettov test sfericiteta ($\chi^2 = 541.060$, $df = 78$, $p < .01$) te su prema Kaiser-Guttman kriteriju ekstrahirana četiri faktora s objašnjenih 72.74% varijance. Prema sadržaju čestica, prvi faktor odnosi se na pozitivne stavove o TPR metodi, odnosno sadržava prednosti TPR metode poput uspješnijeg pamćenja nastavnog sadržaja, poticanje većeg interesa učenika za nastavni sadržaj, poticanje učenika na aktivnije sudjelovanje u nastavnom procesu te uspješnije učenje stranog jezika. Drugi faktor odnosi se na nedostatke metode, preciznije zasićen je česticama koje sadržavaju potencijalne nedostatke metode poput veće usmjerenosti metode zabavljanju učenika nego samom procesu učenja te zanemarivanje učenja gramatike. Iz gore priložene tablice 2 vidljivo je kako su na treći i četvrti faktor projicirane po dvije čestice, pa se oni smatraju neinterpretativnim za daljnje tumačenje.

Niže su istaknute neke od prednosti TPR metode koje su nastavnici naveli na otvorenom pitanju. Možemo primijetiti kako su nastavnici istaknuli veću aktivnost učenika u nastavi što je u skladu s deskriptivnim podacima, odnosno visokim procjenama na varijabli: Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu potiče učenike na aktivnije sudjelovanje (što je i prikazano u tablici iznad). Također, navode kako su neke od prednosti uspješnije pamćenje sadržaja i veća motivacija za učenje istog što je, također, u skladu s procjenama iz tablice i usko je povezano s već gore spomenutim razlozima korištenja TPR metode u vlastitoj nastavi.

Učenicima je zanimljivo.

Bolje usvajanje novih znanja kod djece.

Veća aktivnost učenika.

Djeca imaju priliku kretati se tijekom nastave, dolaze do neposredne interakcije među učenicima, lakše pamte riječi i izraze jer imaju prilike iskusiti kretnju vezanu uz riječ, a samim time što im je zabavno lakše pamte.

Lakoća izvođenja, učenici nesvjesno usvajaju znanja i vještine, može se nadograđivati iz aktivnosti u aktivnost.

Pokreće se cijelo tijelo, zabavno je, drugačije.

Učenici misle da se samo igraju, motivirani su raditi, a zapravo kroz igru puno i nauče.

Učenici su više uključeni u nastavu.

Djeca shvate da uče, a ipak uče.

Fizička aktivnost učenika.

Razbija monotoniju sata, omogućava učenicima da povežu pokret i smisao...

Efikasna i zabavna. Mogu sudjelovati svi učenici.

Potiče motivaciju i znatiželju.

Promjena dinamike, uvježbavanje nekog dijela, vraćanje koncentracije.

Djeca bolje zapamte nešto kroz pokret, tj. oponašanjem neke aktivnosti jer koriste svoje tijelo da bi usvojili neki izraz.

Produktivnost, pozitivna atmosfera, bolji odaziv.

U idućem dijelu izdvojeni su nedostaci korištenja TPR metode navedeni od strane nastavnika. Može se istaknuti da su nastavnici naveli da je metoda više usmjerena na učenje vokabulara, a manje gramatike što je u skladu s prosječnim procjenama na varijabli: TPR metoda poučavanja usmjerava pozornost na učenje novog vokabulara, dok zanemaruje učenje gramatike. Međutim, koristeći TPR metodu ne poučava se samo vokabular, već i gramatika, koja se podučava induktivno, kroz situacije u razredu te se jezik stavlja u kontekst, odnosno u stvarne situacije (Larsen-Freeman, 2000). Kao nedostatak metode, nastavnici navode i vrijeme koje im metoda uzima (također u skladu s podacima u Tablici 1 gdje su nastavnici prosječno davali odgovor niti se slažem, niti se ne slažem na izjavu *TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno vremena za pripremu takvog sata*), fizički prostor koji im može biti nedostatan za korištenje iste te kaos koji može nastati kao posljedica. Nastavnici su istaknuli i da je metoda više primjenjiva za niže, nego više razrede jer smatraju da starijoj djeci TPR metoda više nije zanimljiva.

Oduzima vrijeme.

Nedovoljna edukacija.

Ograničenost prostora.

Nedostatak materijala u učionici i uz udžbenik pa ih moram sama izrađivati

Kaos u nekim razredima.

Ne razvijaju se sve četiri Fertigkeiten

Sramežljiva djeca u razredu.

Viši razredi ne vole sudjelovati.

Treba puno vježbe, dosljednosti, često ponavljanje, česta primjena, navikavanje učenika ma taj način učenja i poučavanja.

Ponekad djeca to shvate kao igru i ne slušaju dovoljno da bi usvojili i znanje nego se samo glupiraju.

Potrebno je nešto prostora, veći razredi ponekad postanu nemirni, nisu sav vokabular i strukture pogodni za takav način učenja...

Teže primjenjiva za apstraktne i kompleksne sadržaje.

Održavanje reda u razredu, osobito ako je u razredu više od 25 učenika.

Nedostatak je što je metoda odlična za mlađi uzrast, ali nije toliko primjerena za starije učenike.

Kvalitetna priprema za nastavni sat. Nedostatak je taj što se TPR metoda koristi više za vokabular, a manje za gramatiku i pravopis. Dapače, može se i za to, ali je potrebna veća priprema i koncentracija kojoj ograničenje od 45min nije dovoljno.

Nakon provedenog istraživanja i prikazanih rezultata može se zaključiti da je od ukupnog broja ispitanika (N=75) većina nastavnika njemačkog jezika (N=55) dobro, vrlo dobro ili izvrsno upoznata s TPR metodom poučavanja stranog jezika. Najveći broj nastavnika (N= 33) upoznao se s TPR metodom poučavanja tijekom nastave na fakultetu dok se njih čak 28 susrelo s TPR metodom poučavanja na stručnim usavršavanjima što ukazuje na važnost stručnih usavršavanja nastavnika. Što se tiče korištenja TPR metode poučavanja u vlastitoj nastavi, pokazalo se da 63 nastavnika njemačkog jezika koristi spomenutu metodu u vlastitoj nastavi, da su iskustva nakon korištenja TPR metode poučavanja u vlastitoj nastavi izrazito pozitivna te je čak 65 nastavnika iskazalo zadovoljstvo ishodima učenja nakon poučavanja tom metodom.

Zaključak

Zbog utjecaja današnjeg načina života i lakog pristupa tehnologiji, djeca kretanje i bavljenje nekim oblikom kineziološke aktivnosti zamjenjuju sjedilačkim načinom života. Takav način života negativno utječe na zdravlje, smanjenje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti, razvoj antropometrijskih karakteristika, ali i na kognitivni razvoj djeteta. Iz tih razloga potrebno je od malih nogu djecu poticati na što više kretanja, uklopiti kineziološke aktivnosti u njihov svakodnevni život te oblikovati pozitivan stav prema kineziološkim aktivnostima. Budući da puno vremena provode upravo u školi, cilj te odgojno-obrazovne ustanove treba biti poticanje kretanja i uključenje raznih oblika kretanja u nastavni proces.

Upravo metoda poučavanja pokretom (TPR) je vrlo važna i učinkovita metoda koja se bazira na motoričkoj aktivnosti, odnosno izvođenju raznih pokreta, koji služe kao reakcija na učiteljeve izgovorene naredbe na stranom jeziku. Fokus je na razvoju slušnog razumijevanja koji prethodi razvoju govora. Osim što ta metoda ne prisiljava učenike na govor, nego im dozvoljava da progovore na stranom jeziku kada oni budu spremni za to, odnosno stvara ugodno radno ozračje i učenje bez stresa, metoda uvažava dječju potrebu za kretanjem i istraživanjem svijeta oko njih. Djeca će kretanjem uključiti sva svoja osjetila te će cijelo tijelo funkcionirati bolje. Na taj će način učenici biti zadovoljniji i motiviraniji te će nastavne sadržaje doživjeti kao zanimljive i privlačne, a time će ih odmah bolje i dugotrajnije usvojiti.

Nakon provedenog istraživanja može se zaključiti kako je većina nastavnika njemačkog jezika upoznata s TPR metodom poučavanja, koristi ju u vlastitoj nastavi te pokazuju zadovoljstvo ishodom učenja nakon korištenja te metode. Nadalje, većina nastavnika njemačkog jezika procjenjuje da TPR metoda koristi u pogledu veće aktivacije učenika u nastavnom procesu, potiče veći interes učenika za nastavni sadržaj te omogućava bolje pamćenje nastavnog sadržaja. Također, nastavnici smatraju kako metoda treba biti češće zastupljena u nastavi te su zainteresirani za dodatno usavršavanje na tu temu. Napravljena je i faktorska analiza na trinaest čestica kojima su se ispitali stavovi učitelja o zadovoljstvu TPR metodom. Izlučila su dva faktora, jedan koji sadržava prednosti korištenja TPR metode u nastavi te drugi koji sadržava nedostatke metode. Kao mogući nedostatak istraživanja, može se navesti činjenica što je istraživanje išlo online putem s obzirom na epidemiološku situaciju. Moguće je da bi rezultati bili zanimljiviji metodom papir-olovka te da bi se dobilo više ispitanika starijih dobnih skupina i s više godina radnog iskustva u prosvjeti.

Literatura

- Asher, J. J. (2009). The Total Physical Response (TPR): Review of the evidence. *Retrieved June, 7, 2014.*
- Asher, J. J. (2007). TPR: After forty years, still a very good idea. *ETJ Journal.*
- Asher, J. J. (2000). Learning Another Language Through Actions: The Complete Teacher's guidebook. California: Sky Oaks Productions. *Inc. Los Gatos.*
- Asher, J. J. (1977). Learning Another Language Through Actions: The Complete Teacher's Guide Book. Los Gatos, California: Sky Oaks Productions. *Inc.*
- Asher, J. J. (1968). *The Total Physical Response Method for Second Language Learning.* San Jose, California: Psychology Department San Jose State College.
- Asher, J. J. (1966). The Learning Strategy of the Total Physical Response:A Review. *The Modern Language Journal*, 50(2), 79-84.
- Cummins, J. (1976). The Influence of Bilingualism on Cognitive Growth: A Synthesis of Research Findings and Explanatory Hypotheses. Working Papers on Bilingualism, No. 9.
- Er, S. (2013). Using total physical response method in early childhood foreign language teaching environments. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 1766-1768.
- Erk, M. (2019). Metoda Total Physical Response. U: Vrhovac, Y. (2019). Izazovi učenja stranog jezika u osnovnoj školi (426-431). Zagreb: Naklada Ljevak.
- European commission (2011). Language learning at pre-primary school level: making it efficient and sustainable. Brussels, European strategic framework for education and training.
- Findak, V. (2016). Kineziologija i područja edukacije, sporta i sportske rekreacije i kineziterapije u razvitku hrvatskog društva. U: Zbornik radova "25. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske -Kineziologija i područja edukacije, sporta i sportske rekreacije i kineziterapije u razvitku hrvatskog društva" (ur. V. Findak) pp 18 - 29. Poreč:Hrvatski kineziološki savez.
- Findak, V. i Prskalo, I. (2004). *Kineziološki leksikon za odgojitelje.* Petrinja: Visoka učiteljska škola.
- Grgić, A. i Kolaković, Z. (2010). *Primjena stilova i nastavnih strategija u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika.* Lahor: časopis za hrvatski kao materinski, drugi i strani jezik, 9(1): 78-96

- Hedrich, B. (2000). „*Bewegtes Lehren und Lernen*“ - aufgezeigt im Englischunterricht einer 5. Klasse in der Orientierungsstufe
- Hill, J. D. i Miller, K. B. (2013). *Classroom Instruction that Works with English Language Learners*. ASCD.
- Hoffman, S. J. (2009). *Introduction to kinesiology: studying physical activity*. Human Kinetics.
- Jelaska, Z. i suradnici (2005). *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Josipović Smojver, V. (2019). Usvajanje izgovora stranoga jezika u ranoj školskoj dobi. U: Vrhovac, Y. (2019). *Izazovi učenja stranoga jezika u osnovnoj školi (167-173)*. Zagreb: Naklada Ljevak.
- Jurko, D., Čular, D., Badrić, M. i Sporiš, G., (2015). *Osnove kineziologije*. Sportska knjiga, Gopal d.o.o, Split
- Krashen, S. D. i Terrell, T. D. (1983). *The Natural Approach: Language Acquisition in the Classroom*. Hemel Hempstead: Prentice Hall International English Language Teaching.
- Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Lenneberg, E. (1967). *Biological Foundations of Language*. New York: John Wiley and Sons
- Lightbown, M. P. i Spada, N. (2006). *How Languages Are Learned*. Oxford: Oxford University Press.
- Mraković, M. (1997). *Uvod u sistematsku kineziologiju*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.
- McLaughlin, B. (1995). *Assessing Language Development in Bilingual Preschool Children*. NCBE Program Information Guide Series No. 22.
- Newell, K. M. (1990). Kinesiology: The label for the study of physical activity in higher education. *Quest*, 42(3), 269-278.
- Obrenović, M. (2021). Učenje pokretom radi lakšeg pamćenja. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol. 4 No. 5, 2021.
- Pejčić, A. (2005). *Kineziološke aktivnosti za djecu predškolske i rane školske dobi*. Rijeka: Visoka učiteljska škola.
- Piaget, J. (1973). *Memory and Intelligence*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Prskalo, I. i Sporiš, G. (2016). *Kineziologija*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Richards, J. i Rodgers, T. (1999). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Sallis, J. F., McKenzie, T. L., Kolody, B., Lewis, M., Marshall, S. i Rosengard, P. (1999). Effects of health-related physical education on academic achievement. Project SPARK. *Research quarterly for exercise and sport*, 70(2), 127-134.
- Varešlija, F. i Palić, A. (2012). *Utjecaj bavljenja sportom na uspješnost ostvarenog učinka u školi*. Mostar: Nastavnički fakultet Mostar, Odsjek za sport i zdravlje.
- Velički, D. (2006). Ritam i pokret u ranom učenju njemačkoga jezika. *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodikâ u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 7(13), 327-335.
- Vilke, M. (2019). Djeca i učenje stranih jezika u našim školama. U: Vrhovac, Y. (2019). *Izazovi učenja stranoga jezika u osnovnoj školi*. (14-25). Zagreb: Naklada Ljevak.
- Vilke, M. (1993). Early Foreign Language Teaching in Croatian Primary Schools. U: M. Vilke i Y. Vrhovac (1993). *Children and Foreign Languages*, str. 10-27. Zagreb: University of Zagreb
- Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vrhovac, Y. (2019). *Izazovi učenja stranoga jezika u osnovnoj školi*. Zagreb: Naklada Ljevak
- Widodo, H. P. (2005). Teaching children using a total physical response (TPR) method: Rethinking. *Bahasa dan seni*, 33(2), 235-248.

Popis grafova

Graf 1 Prikaz sudionika (N=75) po dobi.....	24
Graf 2 Prikaz sudionika (N=75) po županijama u kojima rade.....	25
Graf 3 Prikaz sudionika (N=75) s obzirom na godine radnog iskustva u prosvjeti.	26
Graf 4 Prikaz sudionika (N=75) s obzirom na završeni fakultet.....	26
Graf 5 Prikaz sudionika (N=75) s obzirom na razrede u kojima predaju.	27
Graf 6 Frekvencije sudionika (N=75) s obzirom na razinu upoznatosti s TPR metodom.	30
Graf 7 Frekvencije nastavnika (N=75) s obzirom na mjesto gdje su se upoznali s TPR metodom.....	30
Graf 8 Frekvencije nastavnika (N=75) s obzirom na zadovoljstvo ishodima učenja nakon poučavanja TPR metodom.	31
Graf 9 Frekvencije nastavnika (N=75) s obzirom na učestalost korištenja TPR metode.	32

Popis tablica

Tablica 1 Deskriptivni podaci sudionika (N=75) na varijablama vezanim uz zadovoljstvo TPR metodom.....	34
Tablica 2 Prikaz faktorske strukture Upitnika zadovoljstva nastavnika o TPR metodi nakon rotacije.....	36

Dodatak: Upitnik

Osnovne informacije

- Spol:
 - M
 - Ž
- Kojoj dobnoj skupini pripadate?
 - 23 – 29
 - 30 – 39
 - 40 – 49
 - 50 – 59
 - 60 i stariji
- Koji ste fakultet završili i na kojem sveučilištu?
Odgovor:
- Koje ste godine završili fakultet?
Odgovor:
- Koliko godina radnog iskustva imate u poučavanju njemačkog jezika?
 - 0 - 5
 - 6 - 10
 - 11 - 15
 - 16 - 20
 - više od 20
- U kojim razredima predajete?
 - u nižim razredima (1. – 4. razred)
 - u višim razredima (5. – 8. razred)
 - u nižim i u višim razredima (1. – 4. i 5. – 8. razred)
- Molim označite u kojoj županiji radite:
 - Zagrebačka županija
 - Krapinsko – zagorska županija
 - Sisačko – moslavačka županija
 - Karlovačka županija
 - Varaždinska županija
 - Koprivničko – križevačka županija
 - Bjelovarsko – biologorska županija
 - Primorsko – goranska županija
 - Ličko – senjska županija
 - Virovitičko – podravska županija
 - Požeško – slavonska županija
 - Brodsko – posavska županija
 - Zadarska županija
 - Osječko – baranjska županija
 - Šibensko – kninska županija
 - Vukovarsko – srijemska županija
 - Splitsko – dalmatinska županija
 - Istarska županija
 - Dubrovačko – neretvanska županija
 - Međimurska županija
 - Grad Zagreb

Total Physical Response

- Kako biste svojim riječima definirali Total Physical Response (TPR), odnosno metodu poučavanja pokretom?
Odgovor:
- Prema vašemu mišljenju koliko smatrate da ste upoznati s TPR metodom poučavanja?
 - jako slabo
 - slabo
 - dobro
 - vrlo dobro
 - izvrsno
- Gdje ste se upoznali s TPR metodom poučavanja?
 - u sklopu nastave na fakultetu
 - na stručnim usavršavanjima
 - samostalnim proučavanjem te teme
 - negdje drugdje: _____
- Koje karakteristike TPR metode poučavanja poznajete?
Odgovor:
- TPR metodu poučavanja koristim u vlastitoj nastavi:
 - često
 - rijetko
 - nikada
- Ako ste na prethodno pitanje odgovorili sa „često“ ili „rijetko“, zašto ste izabrali koristiti baš tu metodu poučavanja?
Odgovor:
- Jeste li bili zadovoljni ishodima učenja nakon poučavanja TPR metodom?
 - da
 - ne
- Koje su prema Vašem mišljenju prednosti korištenja TPR metode poučavanja u nastavi?
Odgovor:
- Koji su prema Vašem mišljenju nedostaci korištenja TPR metode poučavanja u nastavi?
Odgovor:

Molim Vas da na skali od 1 do 5 (1 = u potpunosti se ne slažem, 2 = ne slažem se, 3 = niti se slažem, niti se ne slažem, 4 = slažem se, 5 = u potpunosti se slažem) izrazite svoje slaganje odnosno neslaganje sa sljedećim tvrdnjama:

1. TPR metoda poučavanja omogućava učenicima lakše i uspješnije pamćenje nastavnog sadržaja.
2. TPR metoda poučavanja potiče veće zanimanje i interes učenika za nastavni sadržaj.
3. Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu potiče učenike na aktivnije sudjelovanje.
4. TPR metoda poučavanja doprinosi uspješnijem učenju stranog jezika.
5. TPR metoda poučavanja više koristi zabavljanju učenika nego samom procesu učenja stranog jezika.
6. TPR metoda poučavanja usmjerava pozornost na učenje novog vokabulara, dok zanemaruje učenje gramatike.
7. Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu pogodnija je za mlađe učenike.
8. Upotreba TPR metode poučavanja u nastavnom procesu zanemaruje komunikaciju na stanome jeziku.
9. TPR metoda poučavanja trebala bi češće biti zastupljena u nastavnom procesu.
10. Učitelji su dovoljno informirani i upoznati s TPR metodom poučavanja stranog jezika.
11. TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno vremena za pripremu takvog sata.
12. TPR metoda poučavanja iziskuje od učitelja puno energije i napora.
13. Zainteresiran/a sam za dodatno usavršavanje na temu TPR metode poučavanja.

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mog rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Vlastoručni potpis: _____